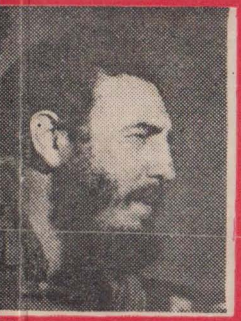
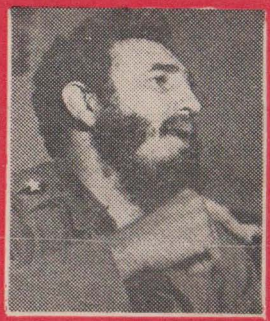
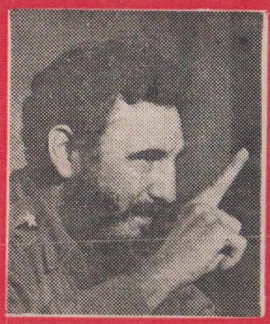
L. Lockwood - F. R. Allemann

fidel castro

konuşuyor

6

FİDEL CASTRO KONUŞUYOR

Dizgi Baskı Başaran Matbaası
İSTANBUL — 1967

lee lockwood
fritz rene allemann

FİDEL CASTRO KONUŞUYOR

çeviren nedim sel

HABORA KİTABEVİ
P.K. 6
BEYAZIT — İSTANBUL

fidel
castro
konuşuyor

lee
lockwood

Fidel Castro belki batı yarımküresinde en fazla kin duyulan bir diktatördür, ama kendi ülkesinin vazgeçilmez adamı, Küba hayatının bütün safhalarında gerekli enerjiyi sağlayan her zaman, her yerde var olan bir yöneticidir. Başbakan, komünist parti genel başkanı ve silâhlı kuvvetler başkumandanı görevlerinden başka Castro Küba'nın tarımsal programının yöneticiliğini de üzerine almıştır. Marxist Leninist tezleri okuduğu kadar sığırların üretimi, suni gübrenin yararları, kullanma biçimleri

ile de ilgilenmiştir. Günde 18-20 saat çalıştığı halde, çiftlikleri denetleyerek belirli bir biçimde ideolojisini açıklamaya çalışarak, bunların üstünde de ulusu daha fazla çalışmaya, daha büyük fedakârlıklara katlanmaya isteklendirerek sürekli bir eylem içindedir. Her an öldürülme tehlikesine rağmen, ihtiyatlı davranmaktan nefret ettiği için koruyucularının telaşına aldırmadan daima ada halkının arasına karışmıştır.

Küba basınında amerikan hayatı eleştirildiği gibi amerikan basını da Castro'nun rejimini olumsuz olarak göstermektedir. Buna rağmen Castro devriminin proleterya ve köylünün hayatını etkileyen reformları başardığı da yadsınamaz. Bilgisizlik bütünüyle yok edilmiş, özgür eğitim, sağlık sorunları halledilmiş, toprak ve kira kanunları revizyonu gerçekleştirilmiş. Castro'yu güçlü kılan ve destekleyen halk kitlelerinin hayat standartlarının üst bir düzeye çıkarılması sağlanmıştır. İster Castro'nun çevresindeki çalışkan devrimciler, ister Küba ulusu arasında olsun, ona karşı gelecek tek insan yoktur bugün. Onun varlığı Küba'ya egemen olduğu gibi, iyi ya da kötü, çağdaş Küba'yı temsil etmektedir.

Castro'nun başlangıçta giriştiği işler onun batıda Marxist bir devrimin muhtemel lideri — demokratik özgürlüğün karşısında olabileceğini düşündürmüyordu insana.

Castro, 1927 de, Oriente'de pancar tarlalarına sahip zengin bir göçmen ailesinin oğlu olarak dünyaya geldi. Hukuk öğrenimini yaptığı Havana üniversitesine girmeden önce bir Cizvit lisesinde okudu. Marxist olmadan önce ilk kez Marx ve Engels'in

yazılariyle burada karşılaştı. Henüz öğrenciyken zamanın başkanı Carlos Prio Socarras'ın çürük bozuk yönetimini eleştiriyor, ateşli konuşmaları ile dinleyicilerini etkileyebildiğini anlıyordu. Fakülteyi bitirdikten sonra bir kanun uygulayıcısı oldu, arkasından da 1952 de kendisini aday gösteren, ılımlı sol olan reformcu bir partiye, 'Ortodoxos'lara katıldı. Seçimlerde yeni bir başkanın seçilmesi gerekiyordu, ama bu seçimler asla yapılmadı. Küba kanunlarına göre tekrar seçilemiyen eski başkan Fulgencio Batista, Socarras hükûmetine karşı 10 Mart 1952 de yapılan hükûmet darbesi başarıya ulaşınca, Küba'nın mutlak diktatörü oldu. Batista rejiminin ana özellikleri kısa bir süre sonra meydana çıktı. 1940 yıllarının demokratik düzeni yok edildi. Kamu özgürlükleri şiddetle kısıtlandığı gibi mali yolsuzluklar gittikçe artmaktaydı. Durumu açıktan açığa eleştirenler de korku ve işkence tehlikesiyle karşılaşıyorlardı.

Cüretkâr bir hareketin Batista'ya karşı ulusal bir ayaklanmaya sebep olacağına inanan Castro, 125 erkek ve kadınla, adanın ikinci büyük şehri Santiago'da, Moncada askeri kışlalarına hücuma girişti. Saldırı başarı kazanamadı, ama tarihi (26 Temmuz 1953) Castro'nun devrim hareketlerinin çağrısı oldu. «26 de Julio» Duruşması sırasındaki üç saat süren savunması da «Tarih Beni Bağışlayacak» manifestosu oldu. Castro ve arkadaşları kısa bir süre sonra, cezalarını tamamlamadan tutuklu bulundukları 'İsle of Pines' hapishanesinden (ki şimdi aynı yerde Castro karşı devrimcilerinin en önemlileri hapsedilmiştir) tahliye edilip Meksika'ya sürüldüler. Batista'nın en büyük yanlışı buydu işte..

25 Ekim 1956 da sabahın erken saatlerinde Castro 82 arkadaşiyle, Meksika polisinin kovalamasına rağmen bir motora binip Küba'ya doğru yol aldı. Sekiz gün sonra 'Oriente'nin güney kıyısına ayak basmışlardı. Orada hükûmetin kurduğu pusudan kurtulup sağ kalan Castro beş arkadaşıyla dağa kaçtı. Castro gördüğü ilk köylüye «Sierra Maestra'da mıyız?» diye şordu. «Evet mi? Öyleyse devrimi kazandık!»

Az sonra hükûmet saldırısında hayatta kalanlar Castro'ya katıldılar. Birlikte yanlarına yeter sayıda köylü alarak vurucu bir güç haline geldiler. Batista'nın ordusundan ayrılanlar kendilerine katılınca güçleri büsbütün arttı.

Castro'nun çok büyük ve karşı konulamıyacak bir güce sahip olan hükûmet kuvvetlerine karşı izlediği mücadele gerilla savaşının mükemmel bir örneğidir. Muhtemel çöküntüyü önceden kavrayan Batista'nın 1 Ocak 1959 da adadan kaçması bütün dünyayı şaşırtmıştı. Yenilgiye uğrayacağını bekleyen Batista plânlarını daha önceden hazırlamıştı.

Birkaç gün içerisinde Castro çetecileri Havana'ya girip ülkenin yönetimini resmen ellerine geçirdiler. Ama Sierra Maestra'daki yalın ve teklifsiz yaşama düzeni Havana'ya uymadığı gibi devrim heyecanın da yönetim tecrübelerinin yerini tutmadığını gösterdi. Castro'nun iş başına geçmesi kaosla nitelenebilir. Aşırı çılgınlıklar, gereksiz hareketler yapıldı. Büyük tutarda paralar boşu boşuna harcanıyor, çalınıyor ya da yanlış yolda kullanılıyordu. Batista taraftarlarının bir çoğu idam ediliyor, kan gövdeyi götürüyordu. Bütün bunlar batıyı korkutuyordu.

Kısa bir zamanda Castro'nun ideolojisinin sanıldığından daha köklü olduğu anlaşıldı. Orta ve üst sınıflar genel kararlarla imtiyazlı durumlarını kaybettiler. Castro'nun diktatörlüğü altında, hiçbir resmi yola başvurulmadan Küba'nın davarları, şeker ve tütün endüstrileri, bankalar, petrol rafinerileri yerli kodamanların, amerikalıya da diğer deniz aşırı firmaların ellerinden alınıp devletleştirildi. Kooperatifler kurulup geniş toprak parçaları köylüye dağıtıldı.

Ve 1961 Aralık ayında Castro, Havana'da yönetiminin ana ilkelerini halka ilân ederken «Ben Marxist-Leninist'im ve ölünceye kadar böyle kalacağım» sözleriyle önceden söz verdiği demokratik yönetimi unutmuş oldu.

Dört yıl sonra Küba Birleşik Sosyalist Partisi'nin adını Küba Komünist Partisi olarak değiştirdi. Orta komiteyi yüz, Politbüro'yu ise onbir kişi ile destekledi. O zamana kadar da Birleşik Devletler-Küba ilişkileri politik bakımdan dönüşü olmayan bir duruma girmişti.

17 Nisan 1961 de Castro kuvvetleri için tarihi bir zafer, Birleşik Devletler için utanç verici bir yenilgi olan 'Domuzlar Koyu' baskını olayı çıktı ortaya. On sekiz ay sonra, Birleşik Devletler'in Küba'ya saldırısı bahanesiyle Castro Sovyet Başkanı Nikita Kruşçef'i Küba topraklarına güdümlü füze tesisleri kurdurması için ikna etti. Böylelikle dünyanın en güçlü iki ülkesi arasında — Dean Rusk'ın deyimiyle — göze göz, dişe diş durumunu yaratan yedi günlük füze krizi hızlandırılıyor ve az daha dünyayı termonükleer bir savaşın uçurumuna sürüklüyordu. Moskova, Birleşik Devletler'in baskısıyla fü-

ze tesislerini Küba'dan kaldırdıktan sonra, Castro uğradığı 'hakarete' karşılık Küba'nın sovyet silahlariyle mükemmel bir şekilde donatılmasını, sovyet uzmanlarının çalıştırılmasını sağlamıştı. Bu yüzden Küba Lâtin Amerika'da en üstün savaş malzemesi olan bir ülkedir. Yedi günlük füze krizinden bu yana, Castro'nun Kübası, amerikan ablukasına, Meksika dışında bütün Lâtin Amerika ülkeleri ile diplomatik ilişkilerin kesilmesine ve diğer ekonomik, siyasal, askeri baskılara dayanmıştır. Aynı zamanda da yardımcısı ve müttefiği olan Sovyet Rusya'ya karşı da ideolojik bağımsızlığını korumuştur.

Geçen yılın başında üç kıtaya ait bir kongre düzenlendi Havana'da. Küba'nın, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerinde devrimci hareketlerin liderliğini üzerine alması istendi. Castro bütün sosyalist devletlerin dünyanın çeşitli yerlerinde patlak verecek devrimleri desteklemeleri fikrini ileri sürdü. Küba'nın ekonomik durumunun izin verdiği kadar da sözünde durmuştur. Güney Amerika'nın dört ülkesinde Küba'dan temin edilen silahlarla kargaşalıklar yaratılmıştır. Küba'nın öteki Lâtin Amerika ülkelerindeki komünistlere teklif ettiği malzeme ve uzmanlar, o ülkelerin hükûmetlerini ve kendi Dışişleri Bakanlığımızı devamlı bir şekilde endişelendirmektedir.

Sovyet askeri ve ekonomik yardımı olmasaydı Castro rejimi uzun süre ayakta duramazdı. Ama çekilen sekiz yıllık sıkıntı, 1962-1963 yıllarındaki karşı devrim kampanyası, parti içi anlaşmazlıkları, yüzbinlerce muhalif Kübalı'nın Birleşik Devletler'e göç etmeleri, söz verilen hedeflerle bugüne kadar başarılan gelişmenin arasındaki dengesizlik, mem-

leketi ezen ekonomik kısıntılara rağmen Küba'nın 7.336.000 kişilik nüfusunun büyük bir kısmı Castro'yu desteklemiş, gücünü koruması için çalışmıştır.

İster liderliğinden umulan kazançlar, geçmiş hataları, yeni ideolojinin zorla kabul ettirdiği bireysel özgürlüğün şiddetle kısıtlanmasiyle sağlanan denge, ister Castro'nun önceden bildirdiği gibi tarihin kendisini eninde sonunda «bağışlaması», bunlar hep gelecek kuşaklara bırakılacak sorunlardır. Ama Castro'nun günümüzün en korkulan politik kişisi olduğu ve küçücük ada ulusunu gereğinden fazla bir güçle yönettiği bir gerçektir.

Castro'nun amaçlarının, dünya politikasındaki rolünün, ülkesi için kurduğu hayallerinin bilinmemesi Birleşik Devletler'de duyulan korkunun yeterli bir nedenidir. Bu eksikliğin suçu kendinde olduğu gibi amerikan basınında da vardır. Propaganda kabilinden övmeler, komünizm lehinde ve Birleşik Devletler aleyhinde yazılar fazlasiyle vardır, fakat Castro'nun kişiliği hakkında hiçbir şey bilinmemektedir. Ancak Castro amerikan basını üyeleri ile konuşmaktan daima kaçınmıştır ya da şaşılacak kadar temkinli davranmıştır. Belki de bu konuşmaların objektif olamıyacağını düşündüğü için.

İnancımıza göre (sakınılacak noktalar olsa bile) kesintisiz bir konuşma Küba demir perdesinin gerisindeki fikir ve hareketleri açıklamaya, böylelikle batı yarımküremizi tehdit eden karanlığı aydınlatmaya yarayacaktır.

Macmillan'ın yayınlıyacağı «Castro'nun Küba'sı, Küba'nın Fidel'i» adlı kitabın hazırlıkları için

tecrübeli yazar ve gazeteci Lee Lockwood'un Castro ile resmi bir konuşma yapmasına izin verilmişti. Bu konuşma kitabın bir bölümü olacak. Castro'nun 'Isle of Pines'deki evinde karşılaştıkları zaman, Küba'lı liderin amerikan basınının hiçbir üyesine göstermediği yakınlığı göstermiş, konuşması da oldukça ilgi çekici olmuştur.

Üzerinde haki üniforması, ayağında çorapları (çizmelerini giymemişti) saçları darmadağınık, verandadaki oyun masasının yanına oturmuş, durmadan püro içmekteydi. Küba'lı diktatör, Lockwood'la uzun uzadıya, yorgunluk duymadan konuştu. Bazen konuşmalar bütün gece tâ şafak vaktine kadar sürerdi. Haftanın sonunda bu konuşmalar 25 saatlik bir teyp bandını doldurmuştu.

«Castro ile bir konuşma» diye yazıyordu Lockwood, «olağanüstü bir olaydır, alışıncaya kadar da cesaret kırıcı. Şayet israr edip dayanmadığınız takdirde normal bir görüşmeden çok, dinleyicinin tek tük soruları ile karışık uzun bir monolog haline gelirdi bu konuşmalar. Bir soruyu cevaplandırdığı zaman sesi ilgisiz bir tona bürünürdü. Aynı zamanda durmadan ellerinin altında bulunan bir çakmak, tükenmez kalem yahut buna benzer şeylerle oynardı. Konu ilgi çekici olmaya başlayınca Castro oturduğu yerde kıpırdamaya başlardı. Konuşması gittikçe hızlanır kendisi de yanıma sokulurdu yavaş yavaş. Konuşmamızın başlangıcında karşımda oturan Castro sonunda dizimin yanında bulurdu kendisini. Masanın altında salladığı ayağı benimkine dokunur, sonra birdenbire çekilirdi. Kendi görüş noktasını israrla anlatıp açıklarken bana doğru eğilir, dizini dizime yapıştırırdı. Konuştukça elleriyle

sözlerinin etkisini arttırmak istercesine zarif hareketler yapar, cümlelerini noktalamak istercesine dizime vurur yahut parmağı ile göğsümü dürterdi. Sesinde daima o esrarlı ahenk vardı. Sonra dağınık sakalının çerçevesi içersinde parıldayan siyah gözlerini farkederdim. Yanı başımda benimle konuşurken dikkatle gözlerimin içine bakardı, Lâtin Amerika'lılara özgü bir biçimde. Bazen hiç konuşmadan 15 dakika kadar gözlerini gözlerime dikerdi.»

Küba'lı liderin soruları içtenlikle cevaplandırması üzerine Lockwood şunları ekledi : «Castro'nun durumundaki bir insanın, yayınlanacak bütün soruları arkadaşça bir açıklıkla cevaplandırması umulamaz. Bununla beraber uzun zaman Küba'da kalmış biri olarak (fikirlerinin ideolojik uygunsuzluğuna rağmen) cevaplarının çoğunlukla dürüst ve içten olduğuna inanıyorum.»

1959 da iş başına geldiğinizde Küba - Birleşik Devletler ilişkilerinin olduğundan daha iyi gideceğini düşünüyor muydunuz?

Evet, hayallerimden biri de buydu. O zamanlar devrimci programımızı uygularken Birleşik Devletler ulusunun anlayışını kazanacağımıza inanıyorduk. Hareketimizin doğru olduğunu bildiğimiz

için kabul edileceğini sanmıştık. Gerçekte hükûmeti düşünmemiş, inançlarıyla hükûmet kararlarını etkileyebilecek ulusu göz önünde tutmuştuk. Devrimin Kuzey Amerika'da etkilediği ekonomik alanda egemen grubun, Birleşik Devletler ulusunun genel inançlarını etkileyip Küba olaylarını, en kötü bir şekilde tanıtabilecek bir durumda bulunduklarını doğrusu görememiş, anlıyamamıştık.

O yılın nisan ayında Birleşik Devletler'e gitmenizin nedeni bu muydu?

Tamamiyle. Bize girişilen şiddetli kampanya karşısında Birleşik Devletler ulusunun kamusal düşünlerinin devrimimize eğilimli olmaları gayretiyle gittim. Birleşik Devletler'e yaptığım yolculuğumda hükûmetle adeta hiç temasım olmadı. Ulusun inançları önemliydi benim için.

Başkan yardımcısı Nixon ile görüştünüz değil mi?

Evet, ama gezim resmi değildi. Editörler Birliği tarafından davet edilmiştim. Diplomatik ilişkiler az çok izlenildiğinden, bir çeşit «protokol aktı» için. O zamanki dışişleri bakanı **(Christian Herter)** ile öğle yemeğinde bulundum. Bazı senatörlerle konuşmak üzere davet edildim. Nixon da benimle görüşmek istedi, uzun uzun konuştuk. Tercümesi yapıldı konuşmamızın ve Nixon o günden sonra benim tehlikeli karakterde bir adam olduğuma karar verdi.

Amerikan hükûmetinin sonraki düşmanlığı Küba'da komünizm için yararlı bir hava yaratılmasına sebep oldu mu?

Sanırım ki öyle, Sovyet Rusya'nın dostça hareketlerinin yardımı dokunduğu gibi. 1960 yılında S.S.C.B. ile kurduğumuz ilişkiler ulus ve devrimci liderlerin fikri olgunluklarını geliştirdi. Şüphesiz başlangıçta kavrıyamadığımız bir şeyi öğretti bize. Ancak kendi ülkelerinde devrimi başaranların gerçek müttefiğimiz, kendi devrimimizin yardımcısı olabileceğini anladık. Proleterya enternasyonalizmini öğrenmek fırsatını bulduk.

> Yine bazı gözlemciler, komünizm alanındaki gelişmenizde Birleşik Devletler'in düşmanca hareketlerinin ülkenizde yarattığı büyük tepkinin rol oynadığını söylüyorlar, yani Birleşik Devletler baskı yoluyla sizi adeta zorlıyarak Küba'yı komünist kampı haline getirdi.

Birleşik Devletler'in dış politikası, halkı her yerde devrime sürükleyen çağın özelliklerinin bir bölümünü teşkil eder. Tek neden bu değildir elbette. Bir çok faktörlerin biridir ancak. Birleşik Devletler'in politikasının yalnız Küba'da değil, dünyanın her yerinde devrimci hareketlerin ilerlemesini büsbütün arttırdığı söylenebilir.

> Ergeç bir komünist olacağınızı ve sadece Birleşik Devletler'in hareket ve davranışlarının buna hız verdiğini düşünüyor musunuz?

Belki o zaman olduğumdan daha az radikal göründüğüm mümkündür. Belki de bildiğimden çok daha radikal olmam imkân dahilindedir. Hiç kimse bazı kesin politik kararlara gelişmeden varabildiğini söyleyemez. İnsan bu inançları bir günde hatta bir yılda bile elde edemez. Marxist olmadan

uzun yıllar önce, üniversitede öğrenciyken, ekonomik ve sosyal alandaki sorunlar ilgilendirirdi beni. O sıralarda politik ve özellikle kapitalist ekonomi üzerinde çalışıyordum. (Makine ve işçilerin arasındaki çetin uğraşı, fazla üretimin yarattığı sorunlardı bunlar.) İlgimi çeken bu sorunları ilk defa düşünmeye başladım. İnsanların teknik olanakları ile mutlulukları için gerekli ihtiyaçları arasında bir çekişme nasıl olabilirdi? Aşırı üretim işsizliği ve açlığı nasıl yaratabilirdi? İnsanların çıkarı ve makinelerin arasında bu çelişki neden meydana geliyordu? Makine insanı yoksulluktan, sefaletten kurtaracak bir yardımcı olmalıydı.

Böylelikle, mal, mülk ve üretimin başka türlü organizasyonunu düşünmeye başladım. Kendimi ülkücü bir sosyalist kalıbına soktuğumu söyliyebilirsiniz. O sıralarda Komünist Manifestosu'nu okumamıştım. Hukuk fakültesinin ikinci yahut üçüncü sınıfına devam ediyordum. Manifesto'yu daha sonra okudum. Bende derin bir etki yarattı. İlk kez sorunun tarihi sistematik açıklanmasını görüyordum. Mücadeleci anlatım biçimi beni tamamiyle etkilemişti.

Sonraki yıllarda Marx, Engels ve Lenin'in çeşitli yazılarını okudum, bunlar teorik görüşler kazandırdılar bana. Ama teorik bilgiye sahip olmakla kendimi Marxist bir devrimci sanmak arasında büyük bir ayrım vardır. Şüphesiz isyancı bir tabiatım olduğundan bu sorunlar ussal merakımı uyandırmıştı. Bu anlayış beni gittikçe politik uğraşıya götürüyordu. Buna rağmen gerçek bir Marxist sayılamazdım halâ.

Batista'nın hükûmet darbesi yüzünden mi Marxist oldunuz?

Hayır, ama köklü değişiklikler için bazı belirli politik fikirlerim vardı. Hükûmet darbesinden önce parlâmentoyu kullanarak kanuni yollardan yararlanmayı, devrim programını hazırlayıp halk yığınlarını devrim adına harekete geçirmenin mümkün olabileceğini düşünüyordum. Bütün bu değişiklikleri hemen uygulamak fikrinde değildim. Şimdi bunun ancak devrimle olabileceğine inanıyorum. Anlamak için de yeterince realite duygusuna sahip olmuştum.

Bununla birlikte bazı hallerde kendimi halâ saf ve bilgisiz sayarım. Yine halâ tam bir Marxist değildim, kendimi gerçek bir komünist olarak düşünmüyordum. Emperyalizmin doğal bir olay olduğu üzerine okuduğum teorilere rağmen istediğim gibi anlıyamıyordum. Küba'nın durumu ile emperyalizm olayı arasındaki bağı beğenmedim. Belki o zamanlar halâ **küçük burjuva** eğitiminin alışkanlıkları ve fakirlerin etkisi altında bulunuyordum. Bir Cizvit okulunda eğitim gören zengin bir toprak sahibinin oğlu olarak isyancı bir tabiat ve doğruluktan başka birşey kazanmadım. Cizvit okulunda aşıladılar bana bu sert karakteri. Üniversiteyi bitirdiğim vakit politik eğitimim yoktu halâ. Bununla beraber hızla ilerlediğim söylenebilir, çünkü üniversiteye girdiğimde politika alanında tamamiyle bilgisizdim.

Doğrusu politik bilincim, öğrenci olduğum yıllarda bağlı bulunduğum siyasi partininkinden çok daha üstündü. Başlangıçta ulus tarafından be-

nimsenen bu parti birkaç yıl içinde mal mülk sahiplerinin oportünist politikacıların eline geçmişti. Ülkenin yönetim mekanizmasının büyük bir kısmı sağcıların ve gericilerin elindeydi. Parti yönetiminin dışında kalmakla beraber, yine bu partinin içinde bulunmam bana halk yığınları arasında, adaylığıma yol açacak bir nüfuz kazandırdı. Seçimlerde Havana eyaletinin milletvekili olarak seçildim. Hemen 80.000 adres sağlamayı başardım. Pul alacak param bulunmadığından parlâmentonun posta imtiyazından yararlanarak bir ay içerisinde binlerce mektup gönderdim. Böylelikle halkın desteği ile parti kongresine delege seçilmiştim.

Artık bir devrimcinin ateşli tutkusuyla çalışıyordum. Devrimle iş başına geçme stratejisi ilk defa o zaman aklıma geldi. Parlâmentoya girdikten sonra parti disiplinini bozguna uğratıp, devrimden bu yana kanun şeklini alan bütün değişiklikleri bir program halinde sunacaktım. Böyle bir programın parlâmentoda onaylanmayacağını biliyordum, çünkü parlâmento üyelerinin büyük bir çoğunluğu mal mülk sahiplerinin, Küba'lı yahut yabancı iş adamlarının sözcüleriydi. Ama halkın emellerini belirten bu programı sunmakla, köylüleri, işçi ve işsizleri, öğretmen ve entellektüel işçileri, ülkenin gelişmekte olan sektöründe çalışanları harekete geçireceğimi umuyordum.

Batista hükûmet darbesini indirince herşey değişmeye başladı. O zaman bir hareketi organize etmekten çok Batista'ya karşı olan bütün güçleri birleştirmeyi düşündüm. Mücadeleye bir er olarak katılacaktım. Batista'ya karşı esaslı bir savaşa girişecek partinin liderleri yanında çalışabilmek umu-

duyla hareket ocaklarını örgütlendirmeye başladım. Tek isteğim bir tüfekle her hangi bir ödev ile görevlendirilmekti. Bir şef bulmak için tükettim kendimi. Fakat liderlerin hiç birinde Batista'yı yenecek yetenek, cesaret yahut bu amaca ciddi bağlılığı olmadığı anlaşılınca kendi stratejimi uygulamaya başladım.

Paramız yoktu. Yardımcılarıma silâhlarımızı yabancı memleketlerden getirtmemizin gereksizliğini belirttim. İstediğimiz bakımlı silâhlar elimizin altında bulunuyordu — Batista'nın cephaneleri. Silâhların bir kısmını elde etmek için Moncada kışlasına hücuma geçtik.

Politik durumunuz neydi o zaman?

Politik fikirlerimi Moncada saldırısından sonra, duruşmamdaki konuşmamda belirtmiştim. («Tarih Beni Bağışlıyacak») O sıralarda da toplumun sınıf aykırılığını izledim. Çiftçi, işçi ve işsizleri, öğretmen, entellektüel işçi ve küçük mal sahiplerini Batista rejimine karşı harekete geçirmenin gereğini anladım. O zaman bile ülkemizin bütün kaynaklarından faydalanarak ekonomimizi plânlı bir şekilde geliştirecek bir program teklif ettim. Moncada'daki konuşmam sonradan yapılanların ilk tohumu sayılır. İsterseniz 'Marxist' diyebilirsiniz, fakat gerçek bir Marxist böyle olmadığını söylerdi. Devrimci bir programdı şüphesiz ve bu program açıkça ilân edilmişti.

Hükûmeti devirmek fikrini açıktan açığa belirtmek plânlarınızın başarıya ulaşmasını ve hayatınızı tehlikeye sokmaz mıydı?

Hayır. Küba'da halk devrim ve devrimci programlardan o kadar çok söz eder ki, iktidarda bulunanlar önem bile vermezlerdi artık. Bizimkini de yine bu programlardan biri sandılar. Bütün devrimcilerin nasılsa zaman geçtikçe muhafazakârlara yanaşacaklarına inanıyorlardı. Oysa bende bunun aksi oldu. Zaman geçtikçe düşünlerim büsbütün kökleşti.

> Eski maliye bakanınız Che Guevara o sıralarda politik akıl hocanız mıydı? Marxist inançlarınızın şekil almasında size yardımı dokundu mu?

Moncada'ya hücum ettiğim, «Tarih Beni Bağışlıyacak» eserini yazdığım ya da Komünist Manifestosu'nu, Lenin'in yazılarını okuduğum zamanlar Che Guevara'yı tanımıyordum. Che ile karşılaştığım zaman devrimci inançları benimkilerden çok gelişmişti. Teorik olarak benden daha ileri bir devrimciydi. Ama o günlerde konuştuğumuz sorunlar bunlar değildi. Batista'ya karşı girişilecek savaşı, Küba'ya dönmemizi ve çete savaşına başlamamızın plânlarını tartışıyorduk. Devrim savaşını ve devrimin gelişmesini etkilediği şüphesizdir.

> Guevara'nın geçen yıl esrarengiz bir şekilde ortadan yok olması, amerikan basınında, emriniz üzerine idam edildiğine dair yazıların çıkmasına sebep oldu. Doğru mu bunlar?

Bu gibi masallar yazanların hesabını tarih görecek. Gerçek şudur ki: Che yaşıyor, sıhhatı da yerindedir. Ben, ailesi ve arkadaşları ondan sık sık mektup almaktayız. Onun şu anda nerede bulunduğunu söylemek akıllıca bir iş olmadığı gibi, ken-

disi için tehlikelidir belki de. Zamanı gelip nerede bulunduğunu söylememizi istediği vakit bunu önce Küba ulusuna bildireceğiz. O gün gelinceye kadar söylenecek tek söz yoktur.

> Kuvvetlerinizi Batista'ya karşı hazırladığınız zaman Che Guevara ile Sierra Maestra'da bulunuyordunuz değil mi? Komünist miydiniz o sıralarda?

Gizli ya da içeriye süzülmüş bir ajan değildim, eğer bunu kastediyorsanız. Dağlarda bulunurken kendimi devrimci sanıp sanmadığımı soruyorsanız, evet devrimciydim. Eğer Marxist Leninist olup olmadığımı sorarsanız, cevabım hayır'dır. Henüz Marxist Leninist değildim. Kendimi komünist, klâsik bir komünist sayıp saymayacağımı sorduğunuz takdirde hayır derdim, klâsik bir komünist değildim. Ama bugün bunu hak ettim sanırım. Marxist - Leninist olmayan bir insanın gerçek devrimci sayılamıyacağını anlamış bulunuyorum.

> Sierra Maestra'da kaldığınız sıralarda komünist programını açıkça benimseseydiniz işbaşına gelebilecek miydiniz?

Bu soru kolaylıkla cevaplandırılamaz. Belki hayır. Zaten akıllıca bir hareket olmazdı. Radikal bir program ilân etmekle bölünmüş bulunan gerici güçlerin devrime karşı birleşmelerini sağlardı. Batista'nın egemen sınıfının ve Kuzey Amerika emperyalistlerinin (Castro bunların Küba'da sahip oldukları geniş topraklarını ve milyonluk iş sahalarını devletleştirmeyi plânlamıştı) sağlam bir cephe kurmalarına sebep olurdu. Sonunda da Birleşik Devletler ordusunu yardıma çağıracaklardı. Elimiz-

deki güçlerle, dıştan her hangi bir yardım almaksızın böyle bir durumun hakkından gelemezdik.

Ulusun devrim bilinci işbaşına geldiğimiz zamankinden çok daha zayıftı. O günlerde komünizme karşı haksız inançlar vardı. Halkın çoğu ne olduğunu gerçekten bilmiyordu. Komünizm hakkında komünizm düşmanlarının anlattıklarından başka bildikleri yoktu. Yoksulluğa katlanıyor ancak bunun nedenini anlıyamıyorlardı. Sorunlar ilmi bir şekilde açıklanmadığı için bunların sosyal temel sosunlar olduğunu anlıyamazlardı. Ülkemizde 1 milyon insanın okuma yazma bilmediğini hatırlamanız gerekli. Halk yığınlarının sorunları kavrıyacak üstün kültüre sahip olmalarını bekliyemezsiniz. Tabii bu şartlar altında programımızın Marxist - Leninist yahut komünist programı olduğunu söylemek bir çok zararlı düşüncelere yol açardı. Çoğu da gerçek anlamını anlıyamıyacaktı. Biz öğrendikçe halk da bizimle öğrenecekti. Biz liderlerin devrimciliğini arttıran biçim, halkın devrimciliğini arttıracaktı.

> İşbaşına geçtikten üç yıl sonra komünist olduğunuzu ilân ettiğiniz zaman Küba'lıların büyük bir çoğunluğu hayrete düşmüştü. Dağlarda bulunurken sizi destekleyenlerin (özellikle orta ve üst sınıf), bunu, bildirdiğiniz reform programınızı aşırı bulmadıklarından yaptıklarını, işbaşına geçtikten birkaç yıl sonra Fidelismo'nun aslında komünizm olduğunu ilân edeceğinizi önceden anlamış olsalardı sizinle asla ilgilenmeyecekleri doğru mudur?

Orta ve üst sınıfın büyük çoğunluğu zaten bu tarihten çok önce devrime karşıydılar. Devrimin 1959 da uyguladığı ilk kanun, kiraları düşürmekti.

Bu kanun aldıkları kiralarla refah içerisinde yaşıyan zengin mülk sahiplerinin hoşuna gitmedi. Tabii devrim karşılığını ödedi, ama kanun dokundu onlara. Bu yüzden bir çok insan devrimden memnun kalmadı. Aynı yıl toprak kanunu uygulandı, bu da kendilerini etkiledi. İpotek, faiz karşılığı ödünç para vermek v.d. hakkında kanunlar çıktı. Buna benzer sosyal kanunlar orta sınıfı çok etkiledi. Kazançları kısıtlanan sömürücü sınıf olarak devrimin uyguladığı kanunlara karşıdırlar.

> Moncada duruşmalarında, işbaşına geldiğiniz takdirde serbest seçimler, basın özgürlüğü, 1940 anayasasının iadesi ve birçok demokratik reformlar için söz vermişsiniz, doğru mu bunlar?

Doğrudur, çünkü o zaman programımız böyleydi. Tarihin bütün devrelerinde her devrimci hareket en büyük başarıları vaad eder. O anda yaptıklarımızdan fazlasını yapmaya kalkışmakla kendimizi aldatmış olurduk. Fakat program demekle yeni devrimci durumlardan vazgeçmeyi, eski amaçların yerine yenilerini getirmemeği kastetmedik. Önceden hazırlanan bir programda devrimin başlıca amaçları ileri sürülür. Tüm ve son amaçlar ortaya çıkarılmaz. Hapishane, sürgün, dağlardaki savaşlardan sonraki yıllarda güçler arasındaki fark hareketimizin tarafına döndüğünden istediğimiz şartları koşabilirdik.

> Evet, ama esas sorumuza dönelim. Moncada programınıza inandıkları için size katılan orta ve üst sınıfa mensup Küba'lıların aldatılmış olduklarını düşünmekte haklı olduklarını kabul ediyor musunuz?

Moncada'daki konuşmamda yalan söylemedim. O sıralarda böyle düşünmüş, bu hedeflere erişmeye çalışmıştık. Fakat programımızı çoktan aşmış ve daha büyük bir devrim başarmıştık.

> Devrimin gerçek amaçlarını ilân ettiğinizden beri ve sosyal değişikliklerin uygulandığı şu beş yılda yüz binlerce Küba'lı ülkelerini terkedip Birleşik Devletler'e sığınmışlardır. Eğer devrim ulus için yararlı ise kitleler halinde bu kaçışı nasıl açıklıyabilirsiniz?

Bir çok nedenleri vardır bunun. Vatanımızı terkedenlerin çoğu devrimden önce kumarbaz, dolandırıcı, düzenbaz ve kanunsuz işler gören serserilerdi. Bunlar toplumsal kötülükleri yok etmeye çalışan bir toplumda barınamadıkları için Miami'ye ya da başka şehirlere göç ettiler. Devrimden önce Birleşik Devletler'e yerleşmek isteyenler sıkı bir kontroldan geçerlerdi. Oysa devrimden sonra bu parazitler serbestçe kabul edildiler. Komünizme karşı olduklarını bildirmeleri yeterliydi.

Göç edenlerin bir kısmı da, sosyal değişikliklere karşı olup bu değişikliklerin uygulandığını gördükleri zaman kendilerini aldatılmış sanan muteber insanlardı. Programımızda vaadedilenleri yerine getireceğimizi bildirdiğimiz halde bize inanmamışlardı. Küba'da hiçbir şeyin değişmiyeceğini, amerikan çıkarına dokunacak bu gibi değişikliklerin asla yapılamıyacağını, bunu deneyen bir hükûmetin hızla yıkılacağını sanmışlardı. Bazıları da fırsattan yararlanmak düşüncesiyle adayı terkettiler. Bunlara göre devrim uzun bir süre devam etmiyecekti. Bir kısmı da savaş korkusuyla ve emniyetsiz-

likten ötürü ayrıldılar. Hatta çocukları ana ve babalarından ayıracak bir kanunun uygulanacağına inanarak gidenler vardı. Oysa bu söylentiyi karşı devrimciler yaymıştı. Bu acaip kampanya zaten şüpheci olan insanları etkilemiştir. Çocuklarını önceden gönderip sonradan kendileri de gittiler. Başka türlü hareket edemezlerdi, çocukları Birleşik Devletler'e girdikten sonra çıkarılmaları olanaksızdı.

Politika ile ilgisi olmayan çıkışlar da vardı. Hayat standardı daha yüksek olan Birleşik Devletler'de yaşamak isteyen pek çok insan bulunurdu daima. Devrimden önce birçok insan Kuzey Amerika iş sahalarında (bankalar, rafineriler, elektrik ve telefon şirketleri) çalışmışlardı. Bunlar daha üstün ücretle çalıştıklarından memur sınıfının aristokrasisini teşkil ederlerdi. Tabii bazı insanlara Kuzey Amerika'daki hayat biçimi çekici göründüğünden, Birleşik Devletler'de orta halli bir aile gibi yaşamayı istediler. Şeker kamışı kesicilerde durum böyle değildi, çünkü onlar en düşük ücretle çalışıyordu. Bu tarlalarda çalışan işçilerden kaç kişi Birleşik Devletler'e göç ettiler acaba? Bunu öğrenmek cidden ilginç olurdu.

> Orta ve üst sınıflar karşı harekete geçselerdi yenilgiye uğrar mıydınız?

Sanmıyorum. Mücadelemiz daha uzun ve çetin olacaktı. Fakir çiftçiler ve işçilerin desteğiyle Batista'yı nasıl olsa yenerdik.

Bazı amerikan strateji uzmanlarına göre, Batista orduları ve savaş malzemesinin üstünlüğü karşısında **(orta ve üst sınıfların desteği olmaksızın da)** sırf Batista'nın beceriksizliği sayesinde başarısızlığa uğramamışsınız, bunun doğru olduğunu sanıyor musunuz?

Şüphesiz Batista daha akıllı, cesur ve başka özellikleri olan bir insan olsaydı askerlerine canlılık aşılardı. Bunun yerine savaşı kabul etmiyerek güçlerimizin önemini küçültmeye çalıştı. Sanki cephede görünmekle politik hareketlerimize değer kazandıracaktı. Ordularını ustalıkla yönetseydi belki savaşı uzatabilirdi, fakat asla galip gelemezdi. Ergeç kaybedecekti savaşı.

Onun için tek fırsat bizim zayıf ve tecrübesiz olduğumuz günlerdi. Araziyi öğrendikten ve silâhlı kuvvetimizi yüz kişiye yükselttikten sonra bizi profesyonel bir ordu yok edemezdi artık. Bizi ancak harekete geçtiğimiz dağlardaki köylülerden bir ordu ile yenebilirdi. Bunun için de sömürülen köylü sınıfının gerçek desteğini elde etmek gerekliydi. Ama bu desteği nasıl elde edecekti? Çiftlik sahiplerine hizmet eden bir ordu hiçbir zaman sömürülen köylüyü kendi tarafına çekemezdi. Tezimiz şudur: Köylünün desteklediği devrimci bir hareket, gerilla savaşı devrimci liderler ciddi hatalar işlemedikçe asla yenilgiye uğramaz.

Bildiğiniz gibi Birleşik Devletler'de devrimin nasıl önlenebileceğine yahut yenilgeye uğratılabileceği üzerine uzun uzun yazılar çıkmıştır. Bunların çoğu karşı devrimci gibi düşünüp devrimlerden müthiş korkuyor, ara bulucu bir formülü tercih

ediyor. Biz bu reaksiyoner görüşü kabul edemeyiz. Birleşik Devletler'in bugünlerde en büyük düşüncesi, dış ülkelerde devrimleri önleyecek çareler bulmaktır. Birleşik Devletler'deki reaksiyoner fikirler dünya ve kendi ulusu için çok tehlikelidir şüphesiz.

«Reaksiyoner fikirlerle» ne demek istiyorsunuz?

Kendiliklerinden atandıkları 'dünya jandarmalığı'nı ve sınırlarının dışındaki devletlere ve halkına empoze ettikleri yönetim sistemini kastediyorum. Gerçekten Birleşik Devletler zamanında devrimin öncülüğünü yapmıştır. Zamanında en iyi ve ileri kanunların yerleşmesi bugünkü gelişmesinin ve üstün durumunun tarihi faktörleridir. Çok zengin toprakların üzerine kurulmuş olmasını da eklemeli buna. Birçok Kuzey Amerika'lı 1776 yıllarını anarak memleketlerinin halâ ilerlemekte olduğunu söylerler. Ama bunu dünyadaki realitelerin ve olayların 200 yıldan beri değişmediğini bahane etmek için yaparlar. Bunların tamamiyle değiştikleri de bir gerçektir.

Bundan başka, B. Devletler'in zamanında en devrimci politik prensipler üzerinde kurulmasının tarihi boyunca insanlık çıkarlarına bağlılığını belirtmesi demek değildir. Aslında kapitalist bir toplum kişileri çok bozar. Yaşama, geçinme amaçları onları bencil mücadelelere sürükler. Özel teşebbüsün felsefi temeli nedir? En yetenekli, becerikli ve cüretli olanın galip gelmesi mi? Rekabetle, ölüm kalım savaşı gibi merhametsiz mücadelelerle elde edecektir bunu. Kapitalizm insanların yalnızca maddi çıkarlar duygusu ile hareket ettiklerini farzeder. Bir insanın ancak bir yarar, bir çıkar sağladığı zaman dürüst davranacağını kabul eder.

Bu biraz da yalnış fikir veren bir basitleştirme değil mi?

Sanmıyorum. Ülkenizde halkınızın büyük çoğunluğu okuma ve çalışma imkânlarına sahiptir. Yalnız bu çoğunluk ne en iyi okuma ve çalışma imkânına, ne de kamu işleri ve memleketin ekonomisine katılma gücüne sahiptirler. Birçokları şirketlerde başkanlık yapmak üzere dünyaya gelmişlerdir, bir kısmı da zaten ayrıcalıklı katlarda bulunmaktadırlar. Kapitalist bir yönetimde iş sahalarındaki verimlilik, hayat standardının üstünlüğü derebeylik çağına benzemez. Ama sosyalizmin uygulanacağı zamandan çok aşağı olacağına asla şüphe etmemeli.

Örneğin, Birleşik Devletler'in kuzey kısmında Lincoln'ün yönettiği esirleri özgürlüğe kavuşturma savaşının başarıya uğramasına rağmen, ayrım gözetmek yüzyıllardan beri devam etmekte ve bugün Amerika'da zenci vatandaşın cenaze çanı çalınmaktadır. Irk farkını gözetmekle kapitalizmin bencil duygusu arasında bir bağın bulunup bulunmadığını neden kendinize sormuyorsunuz? Birleşik Devletler bu fark gözetmeyi acaba niçin yok edememiş? Çünkü kişiyi sömürmek, bu ayrıntıyı yapmak birbirine bağlıdır.

Eğer durum böyleyse, Küba'lı zenciler acaba neden beyazlar tarafından ayrı bir davranış görmektedirler?

Bu devrimden önce doğruydu, fakat devrimden bu yana kişilerin sömürülmesiyle birlikte bütün ırk ayrılıkları kaldırılmıştır. Ders alabilirsiniz bundan. Bunları sizi kırmak yahut Kuzey Amerikan

halkını incitmek için söylemiyorum. Bu konu üzerinde düşünüyor, fikir yürütüyorum yalnızca. İnsanları asla kötü olarak kabul etmem. İnsanlara nefret duygusunu aşılayan şeyler kötüdür.

Birleşik Devletler için sosyalist ya da komünist bir rejimin daha iyi olacağına inancınız var mı?

Hayır, ben bir Marxistim ve Marxist olarak, devrimi ancak halk yığınlarının sefaletinin ve umutsuzluğunun yarattığına inanıyorum. Ufak bir azınlık, özellikle zenciler dışında durum böyle değildir Birleşik Devletlerde. Yalnız kitleler sosyal temellerde bir değişiklik yapabilirler, bunu da ancak umutsuz durumlara düştükleri zaman yaparlar. Birleşik Devletler'de bu hal halk yığınlarının başına belki daha birçok yıllar gelmez.

Aslına bakarsanız sınıf mücadelesi Birleşik Devletler'in içinde yapılmamaktadır. Birleşik Devletler'in sınırları dışında idare edilmektedir. Vietnam, Santo Domingo, Venezuela ve Küba dahil birçok ülkelerde. Anladığıma göre Kuzey Amerika'nın bazı üniversitelerinde karşı çıkan, protesto eden sesler yükselmektedir. Kuzey Amerika kapitalistlere karşı mücadeleye girişen halk yığınları değildir, çünkü Amerika vatandaşının hayat standardı oldukça yüksektir, açlık ve yoksulluk çekmemektedir. Dünyanın diğer ülkelerinde aç ve sefil olanlardır, Birleşik Devletler'e karşı mücadeleye girişenler. Birleşik Devletler'de yakın bir tarihte sosyal bir devrimin yapılacağı hayal edilemiyeceği gibi, kimse de fakir ve gelişmemiş ülkelerde sosyal devrimlerin meydana geleceğini yadsıyamaz. Dünyanın birçok yerlerinde reaksiyoner hükûmetleri

Kuzey Amerika'lı kapitalistlerin politik ve askeri güçlerinin desteklediğini görürsünüz.

Kapitalin zorla kabul ettirdiği bu tekelci dış politika Birleşik Devletler ulusu için çok zararlıdır. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Birleşik Devletler'in 30 milyar dolarlık altını vardı, 20 yılda bunun yarısından çoğunu harcamıştır. (Maliye bakanlığına göre 20,083,000,000 altın rezervi 14,537 milyon dolarlık altına düşmüştür.) Nereye harcandı bunlar? Birleşik Devletler halkının bundan ne faydası oldu? Birleşik Devletler'in şimdi daha mı çok dostları vardır? Başka ülkelerde özgürlüğü savunduklarını söylüyorlar. Kimsenin benimsemediği, takdir etmediği hangi özgürlüğü savunmaktadırlar acaba? Kore, Formoza, Güney Vietnam'da neler yapıldı? B. Devletler'in koruyuculuğu altında bulunan hangi ülke barış ve politik sarsılmazlığa erişti? (Japonya, Batı Almanya, Formoza ve başkaları.) Dünyanın büyük sorunlarına ne gibi hal çarelerini buldu? Bu politikayı devam ettirmek için Birleşik Devletler inanılmaz paralar harcadı. Gittikçe daha az sarfedecektir çünkü ihtiyat altınları tükenmektedir. 20 yıl önce İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda olduğundan daha mı etkilidir Birleşik Devletler şimdi? Kimse bunu iddia edemez. Şu muhakkak ki komünizme karşı mücadele bahanesiyle 20 yıldan beri uluslararası alanlarda baskıcı ve reaksiyoner bir politika uygulamıştır. Gelişmemiş ülkelerin de tek bir sorununa çare bulmamıştır bu arada.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Birleşik Devletler ancak komünist saldırılarını önlemek için silâhlı kuvvetleriyle mücadele etmiştir.

Birleşik Devletler komünizmi neden bir tehlike olarak kabul ediyor acaba?

> Bunu daha yalın bir biçimde söyliyelim. Hükûmetimiz uluslar arası komünizmin amacının insanları özgürlükten çok esarete sürükleyeceğini iddia etmekte.

Bu tamamiyle hatalı bir görüştür. Küba'yı göz önüne alın. Birleşik Devletler Küba'yı komünistlikten «kurtarmak» istiyor, oysa Küba aslında kurtarılmak istememektedir. Birleşik Devletler Küba'yı «kurtarmak» için bu ülkenin en reaksiyoner adamlarını, Batista'nın yardımcılarını sömürücüleri, hırsız ve düzenbazları - örgütlendiriyor. Bunları yetiştirip, silâhlandırıp sözüm ona Küba ulusunu «kurtarmak» için hazırlıyorlardı. Karşı devrimcilerin bir teki bile Küba ulusunun ihtiyaçlarını düşünmemektedir. Devrim öncesi işsizliği, bilgisizliği, sağlık sorunlarının yetersizliğini, yoksullukla sefaleti önliyememişlerdi. Amerika Birleşik Devletleri'nin 'Domuzlar koyu' olayında bizi «kurtarma» amaçlarının nedenini açıklar mısınız bana? Toprak ağalarının, hırsızların, tekelci iş sahalarının yöneticilerine eski güçlerini geri vermek için mi? Birleşik Devletler Vietnam'ı özgürlüğe kavuşturmak için savaş ediyormuş. Vietnam ulusu devrimi desteklemeseydi bu kadar dayanabilir miydi? Birleşik Devletler'in süngü zoru ile kabul ettirmek istediği özgürlük ne biçim özgürlüktür acaba? Deniz kuvvetleriyle San Domingo'yu basıp egemenliğini bozmakla hangi özgürlüğü empoze etmek istiyor Birleşik Devletler? Halkın asla istemediği hangi özgürlüğü zorla kabul ettirmek istiyor? Birleşik Devletler bu-

nu ne hakla yapmaya çalışıyor? Karışmalarını haklı gösterecek boş prensiplerdir bunlar bence. Birleşik Devletler'de buna içtenlikle inanan birçok insan vardır belki, ama dışta kimse inanmaz.

> Karışmadan söz açılmışken Küba niçin başka ülkelerdeki devrimci hareketleri destekliyor yahut kışkırtıyor?

Devrimci hükûmetlerin evreninin neresinde olursa olsun, özgürlük savaşlarını desteklemek zorunda olduklarına inanıyorum.

> Ülkeniz bu gibi hareketlere ne gibi yardımlarda bulunur?

Her ülke elinden gelen yardımı yapar. Nasıl yaptığını söylemek zorunda değildir sanırım.

> Küba, San Domingo devrimine önce ya da savaş sıralarında yardım etti mi?

Yardım mı, hangi anlamda? Eğer Küba devrimi öteki ülkeleri örnek olarak etkilediyse 'evet' derim. Küba'da başarılanlar dünyadaki bütün devrimleri etkilemektedir. Bütün kalbimizle Dominikan devrimcilere yakınlık duymamıza rağmen doğrudan doğruya devrimiyle ilişkimiz yoktur. Onları UN'de ve başka yerlerde koruduk ama ne temasımız, ne de ilişkimiz olmuştur.

> Birleşik Devletler'in karışmasının bir nedeni de Castroizmin yayılmasını önlemekti.

Karışmasaydınız Fidel Castro kadar kötü liderler meydana çıkmayacaktı belki de.

1964 de gazetecilerle yaptığınız bir konuşmada, Birleşik Devletler'le anlaşma hususunda öteki Latin Amerika ülkelerinin devrimci hareketlerine yardımdan vazgeçme noktasını düşündüğünüzü söylemiştiniz. Artık bu durumda değil misiiniz?

Ülkemizin uluslar arası bir karakter taşıyan düzen içerisinde yaşıyacağını, başka ülkelerin iç meselelerine karışmıyacağını söylemiştim o zaman. Ama Küba'nın bu formülle sınırlandırılmıyacağına inanıyorum. Bugünkü kavrama gelince sorunlarımızı dünya barış çerçevesi içinde memnunlukla Birleşik Devletler'le görüşmek isteriz. Yalnız bu sorunları uluslararası durumundan ayrı bir açıdan görüşmek bizi ilgilendirmez. Birleşik Devletler San Domingo, Vietnam yahut başka yerlerde devrimlere karşı uluslararası baskısını yaparken müzakerelere girişmek istemiyoruz. Durum böyle devam ederken biz de öteki ülkeler gibi tehlikeyi göze alıp Birleşik Devletler'le barış içerisinde yaşamayı istemiyoruz. Kendi sorunlarımızı evreninkilerden ayrı tutamayız. Emperyalistlerle çatışan küçük ülkelerin durumlarını sarsmış oluruz.

Pentagonun stratejisi, cezasını çekemeden uyguladığı politikasının nedenleri nedir? Nükleer denge, dünya çapında yok olmanın tehlikesini yaratan termo-nükleer bir savaşın imkânsızlığının kaçınılmaz sonucu, böylelikle mahalli savaşlar yahut baskı kampanyaları gibi hareketlerde tamamiyle serbest kalmaları... Biz devrimciler de aynı şekilde nükleer bir savaş meydana gelmeden de devrimlerin başarıya ulaşacağına inanmaktayız. Birleşik Devletler'in mahalli savaş ya da misilleme hareketlerine karşı cevabımız, emperyalizmden kurtulmak

isteyen insanlara yardım etmek, onları desteklemektir.

Kısa bir zamanda Birleşik Devletler, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika devrim hareketlerine karşı güçlerini yaymak zorunluğunda kalacaktır. Gittikçe evren düşünü karşısında yapayalnız kalacaktır. Baskı altında bulunan, sömürülen bütün ülkelerde ergeç devrim hareketleri başlıyacaktır. Hatta «nükleer denge» nin termo-nükleer bir savaşı imkânsız kıldığı bir durumda bile Birleşik Devletler devrimci hareketlere karşı savaşta yenilgeye uğrıyacaktır, çünkü objektif sosyal ve tarihi koşullar gelişmemiş ulusları desteklemektedir.

Mademki «nükleer denge» konusuna dokundunuz, Ekim 1962 deki «Füze krizi»ni görüşelim. Rusların Küba topraklarında füze tesislerini kurma kararı kimin tarafından ve kimin önceliğiyle verildi?

Sovyetler Birliği istemeseydi füzeler gönderilmiyecekti gayet tabii. Ülkemizi korumak ihtiyacını hissetmeseydik füzeleri istemezdik. Birleşik Devletler'in saldırı plânlarını kesin bir şekilde önlemek için Sovyetler Birliği'ne baş vurduk.

Sovyetler Birliği de füzelerin hemen gönderileceğini bildirmişti demek?

Evet.

Geçmiş olayları ve sonuçlarını düşünerek bu kararın verildiğine pişman mısınız?

Hayır.

Birleşik Devletler'le Rusya füzelerin geri alınması için bir anlaşmaya varınca Küba'nın onları alakoymak gibi bir durumu var mıydı?

Bu ancak Sovyet Rusya ile tam bir bozuşma ile mümkün olacaktı. Bizim için pek akılsızca bir hareket olurdu bu.

Küba halkında füzeleri alakoymak için bir istek yok muydu?

Hepimiz füzeleri Küba'da alakoymak taraftarıydık. Üstelik Sovyet Rusya'nın onları geri alacağını hiç düşünmemiştik. Uygun bir çözümleme bakımından Küba'nın söz hakkı sahibi bulunmasını tercih ederdik doğrusu.

Çözümlemenin iki yolundan biri ne olabilirdi?

O sıralarda olayı karşılaştırıyorduk. Egemen bir ülke olarak uygun koruma haklarımızı benimsemiş, anlayışımıza göre haklarımızı kısıtlayan Birleşik Devletler'in isteklerine karşıydık. Kendi kendime soruyordum... İtalya'da, Türkiye'de, Sovyet Rusya'nın yakınında Birleşik Devletler'in aynı üsleri olduktan sonra ne hakla bize itiraz ediyorlar? Sovyet Rusya'nın da buna hakkı yok mu? Kendimizi korumayı bir yana bırakalım, Birleşik Devletler aynı koruyucu tedbirleri almıyor mu dünyanın başka kısımlarında?

Peki neden Küba'yı füzelerle korumak zorunluğunu hissettiniz? Küba istilasından korktuğunuzu söylüyorsunuz ama o sıralarda öyle bir istila tehlikesi yoktu. Herkesçe bilinen bir şeydi bu. Nükleer tesislerin Küba'da kurulmasına izin vermekle nükleer çarpışmaya yol açtığınızı bilmeniz gerekiyordu.

Saldırı tehlikesi bugün de, ilerde de olacağı gibi vardı. Füzelerin bulunması bizlere neden emniyet sağladı? Çünkü Birleşik Devletler'in stratejisi nükleer dengeye dayanmaktadır. Bu kavramla Küba'da füzeler bulundukça korunmuş olacaktık. Mahalli savaşı önliyecekti — Birleşik Devletlerin Vietnam'da şu anda yaptığı savaş gibi. Küçük bir ülke için tıpkı nükleer savaşa benzer yıkıcı, öldürücü bir savaş.

> Küba için termo nükleer yahut sosyal bir savaşın arasında fark olmadığı kanısında mısınız?

Bizimki kadar büyüklükte bir adada konvansiyonel silâh ve bir yığın uçak atomik silâhlarla eşdeğerdir. Birleşik Devletler'in saldırısı milyonlarca insanın ölümüne sebep olacaktır. Uzun süre devam edecek bir mücadele yıkıcı ve öldürücü sonuçlar yaratacaktır.

> Bunun ergeç böyle olacağına inanıyor musunuz?

Ergeç neler olabileceğini bilemem, ama tehlikenin farkındayız. Yoksa korunmamız için bu kadar çaba ve para harcamazdık.

> Küba'da nükleer tesislerin bulunmadığını içtenlikle söyleyebilir misiniz?

Kuzey Amerika İstihbarat Bürosu'na yardımda bulunmak zorunluğunda değilim. Kendi kanallariyle istedikleri bilgiyi elde edebilirler.

> Öyle ise Amerika İstihbarat Dairesi'nin raporlarından habersiz amerikan halkına bir yardım diye yapabilirsiniz.

Hakkımızdan vazgeçme anlamına gelebilecek herhangi bir konuşma yapmaktan kaçınırım. Ama söylediğiniz gibi amerikan halkını sükûnete kavuşturacaksa, buna benzer silâhların Küba'da bulunmadığını söylemekte bir engel görmüyorum. Maalesef yoktur..

'Füze krizi' anında Kruşçef'in Küba'ya karşı baskılı davrandığını düşünüyor musunuz?

Evet. Kruşçef memleketimize karşı daima dostça davranmıştır. Çok büyük yardımlarda bulunmuştur. Ama Ekim Krizindeki davranışı ciddi bir hakaretti bizim için.

O zamana kadar Kruşçef'le aranızda oldukça içten bir bağ vardı değil mi?

Evet, Sovyet devleti ve halkı ile ilişkilerimizin devrimimiz için önemini bildiğimizden, yapılan haksızlığa rağmen aramızdaki bağları koruduk. Kruşçef Sovyetler Birliği'nin başbakanıydı halâ. Bize karşı daima anlayış göstermiştir. Küba devrimine sempati beslediğinden asla şüphe etmem. Ancak büyük bir çıkmazın içerisindeydi. Savaş ve barışı etkileyen faktörlerdir ki ona bu kararı verdirtmiştir. Sorumluluğu cidden çok önemliydi. Kararlarını tarih inceleyecek.

Kruşçef iktidardan uzaklaştırılınca reaksiyonunuz neydi? Şaşırmış mıydınız?

Açıkcasına evet. Liderliğinin asla sarsılmıyacağını zannederdim.

Sizce nasıl oldu bu iş?

Sanıyorum ki bunun nedeni bir takım karışık olaylar belki de iç hususlar olmuştur. Kruşçef'in başkanlığı gittikçe değişip kişisel bir nitelik almaktaydı tamamiyle. Yerine başkası atandığı zaman zaten ilişkilerimiz bir hayli kötüleşmişti.

Kruşçef'in kendisiyle mi ?

Kendisi, dolayısiyle hükûmetiyle.

Aranızdaki bağlar o kadar zayıf mıydı?

Füze krizinden sonra Birleşik Devletler'in yıkıcı hareketleri sıklaşmıştı. Orta Amerika'da bize karşı saldırıya geçecek üsler örgütlendiriliyordu. Kendi görüşümüze göre bütün bunlar davranışlarımızı haklı çıkarıyordu. Üstelik Küba'nın uluslar arası politik durumu yüzünden Kruşçef'in de durumu değişmişti.

Kızıl Çin'e karşı kışkırtıcılığını mı kastediyorsunuz?

Hayır, özellikle onu değil. Ekim krizi ile başlayan dış politikasını kastediyorum.

Birleşik Devletler'e karşı daha sert davranmasını mı düşünmüştünüz?

Aslında evet. Bu yüzden Kruşçef'le aramızda doğan güvensizlik yok edilemezdi. Ama başkan değişince durum oldukça düzeldi.

'Füze krizinin' sonunda Birleşik Devletler'le Sovyetler Birliği arasındaki uzlaşmada Birleşik Devletler'in Küba'yı istilâ etmemeleri öne sürülmüştü. Bu uzlaşmanın uygulanacağına inanıyor musunuz?

Şüphesiz. Bu anlaşma kanuni bir gerçektir. Birleşik Devletler, topraklarımızı kontrol ettirmediğimizden böyle bir anlaşmanın uygulanamıyacağını iddia etmelerine rağmen gerçekte kabul etme zorunda kalmışlardır. Sovyetler Birliği'nin uzlaşmaya sadık kaldığını teslim etmişlerdir. Böylece kendilerine düşen görevi yapmak zorunluğundadırlar. Fırsat düştükçe Birleşik Devletler böyle bir anlaşmanın var olmadığını söylemekte. Oysa bu anlaşma, hatta söz konusu edilmeyen başka anlaşmalar da vardır. Bununla birlikte bunlardan sözetmek gereksizdir, biyografimi yazmıyorum. Başbakan görevlisiyim. Belki günün birinde Birleşik Devletler'in Ekim Krizinde topluma bildirilenlerden başka ayrıcalıkları meydana çıkacaktır.

Yazılı ve imzalı bir anlaşma mı?

Protokola uygun bir anlaşma değildi. Diplomatik temaslarla varılan bir anlaşma.

Bu anlaşma Amerika'nın Küba üzerinde U-2 uçuşlarına ara vermesiyle ilgili miydi?

Hayır, çünkü U-2 uçuşları Küba'nın üzerinde halâ devam ediyor. U-2 uçuşlarından başka, uydularının fotoğraflarını da çekiyorlar. Bugünkü dünyamızda genel olarak bütün alanlar incelenmektedir ve sanıyorum ki yeryüzündeki incelenmeyen bir yer yoktur. Mutlaka Birleşik Devletler'e ait toprakların

da fotoğrafları çekilmiştir, bu benim tahminimdir ancak. Havadan gözetilmiyecek herhangi bir alanın var olduğuna inanmamaktayım. Hanımlarımız için güneş banyosu yapmak güçleşiyor gittikçe.

U-2 leri düşürebilecek güdümlü mermileriniz var, bunları neden kullanmıyorsunuz?

S.S.C.B. bunları Küba'ya devrettiği vakit, ancak ciddi durumlarda, vatanımızı herhangi bir saldırıdan korumak zorunluğunda kaldığımız zaman kullanılacağına söz vermiştik. Döğüşmek isteğinde olan 'provokatör'lere benzememek için sözümüze sadık kaldık.

Devam eden U-2 uçuşlarından başka herhangi bir alanda Birleşik Devletler'le Küba arasında bir mücadele var mı?

Guantanamo koyu kışkırtmaları.

Guantanamo'daki olayların Birleşik Devletlerin kışkırtması yüzünden meydana geldiğini mi iddia ediyorsunuz?

Evet. Bir düzen halinde bazen artmakta, bazen de azalmaktadır, ama son günlerde ne yaralanma, ne de ölüm olayı olmamıştır. Ara sıra topraklarımıza ateş etmelerinden çok, tabyalarımızın daha iyi bir savunma düzeninden ileri gelmektedir bu. Şimdi korunulmaktadır tabyalarımız, oysa eskiden açıktalardı. **(Konuşmadan bu yana Küba'lı bir askerin amerikan toprağına geçtiğini, Küba ise adamın asla Küba topraklarını terk etmediğini iddia ettiler. Ve Küba herhangi bir saldırıya karşı bütün kuvvetlerini seferber etmiştir.)**

Guantanamo ciddi bir tehlike sayılmaz değil mi? Guantanamo'dan bir saldırıya uğrayacağınızı beklemiyorsunuz.

Belirli bir tarih ve yerden herhangi bir saldırı beklememekle birlikte Birleşik Devletler'in daimi bir tehlike olduğuna inanıyoruz. Bundan ötürü her an hazırlıklı olmamız gerekiyor. Enerji ve kaynaklarımızın çoğunu savunmamızı güçlendirmeye harcamak zorunluğundayız.

Domuzlar Koyu fiyaskosundan sonra Birleşik Devletler'in Küba'ya karşı yeni bir saldırıyı destekleyeceğini gerçekten düşünüyor musunuz?

Birleşik Devletler'in politikası karıştırıcı ve saldırıcıdır. Onun için şüphe beslememiz doğaldır. Böyle bir olayın herhangi bir gün meydana gelebileceğini düşünerek ona göre hareket ediyoruz. Bununla beraber Birleşik Devletler'in bize karşı hücuma geçmelerinin kolay olmıyacağını da biliyoruz. İlkin üstün kuvvetler kullanarak uzun bir savaşa girişecek ve sonsuz mücadelelere karışmış olacak. Sonra ciddi enternasyonal güçlüklere maruz kalacak. S.S.C.B. nin Küba hususunda kesin durumuna göre böyle bir saldırının sonucu olarak birçok olayların doğacağını bilmektedirler. Öyle ise Birleşik Devletler'in kazançtan çok kayıpları olacağı gibi, böyle davranmakla zamanla başka sahalardaki devrimleri önleyemiyeceklerdir.

Peki öyle ise neden istila tehlikesinin var olduğunu sanıyorsunuz?

Birleşik Devletler Vietnam'a müdahale etme-

nin ne kadar tehlikeli olduğunu biliyor. Dünyanın diğer kısmındaki güçlerin birleşmesine karşı çıkmakla kendisini tehlikeye attığını da bilmektedir. Bununla birlikte, usa vurma gücü ve bazı müttefiklerinin öğütlerine rağmen Güney Vietnam savaşına gittikçe daha fazla karışmaktadır. Bir hükûmet böyle davrandıkça aynı hatayı dünyanın herhangi bir yerinde yeniden işlemiyeceği nasıl garanti edilebilir.

Füze krizinden bu yana karşı devrim çalışmaları azaldı mı Küba'da?

Hayır. C.I.A. çalışmalarını her türlü çarelere baş vurarak sürdürmekte. Birleşik Devletler'de bulunan Küba'lılarla, karşı devrimcilerin akraba ve arkadaşları ile sistematik bir şekilde haberleşme, casusluk ağını ve karşı devrimi organize etmeye çalışıyor. C.I.A. çalışmaları üzerine haberlerin çoğunu halka duyurmamaktayız. Çok zamanlar ajanların geleceğini biliriz. Daima ajanları, sandal ya da gemileri, radyo komünikasyon cihazları yakalıyoruz. Onları şaşırtmak ve şüphe içerisinde bırakmak için haberleri yayınlamıyoruz. Çeşitli taktikler kullanmaktadırlar. Örneğin çok hızlı giden motörlerle ajanlarını karaya çıkarmak için ana gemiler kullanıyorlar, sonra geri dönüp ajanlarını kurtarıyorlar. Fakat gelişen örgütlerimizin sayesinde bu taktiklere güvenilmez oldu. Şimdi adamlarını memlekete sızdırma metodunu kullanıyorlar. Onları doğrudan doğruya almaya gelmeyip iyice kamufle edilmiş sandalları belirli buluşma noktalarında bekletiyorlar. Sandalların içinde yakıt, nasıl kullanılacağına ve takip edilecek yola dair yazılı direktifler bulun-

makta. Sandalı nerede bulabileceklerini daha sonra söylerler adamlarına. Bu sandalların bir çoğunu elde ettik.

Yakaladığınız ajanları ne yapıyorsunuz?

Domuzlar Koyu'nda esir ettiklerimize yapılan davranışın aynını yapıyoruz.

Kaç siyasi tutuklunuz var şu anda?

Buna benzer haberleri bildirmemekle birlikte sizin için bir ayrım yapacağım. Aşağı yukarı 20.000 sanırım. **(8. Ekim 1965 tarihli Time'a göre tutukluların sayısı 50.000 e yakındı.)** Bunlar devrimci mahkemeler tarafından mahkûm edilmişlerdi. Aralarında karşı devrimciler olduğu gibi, Batista rejimi sırasında halkın aleyhine suç işleyenler, politik çalışmalarla ilgisi olmayan dolandırıcılık, hırsızlık yahut tecavüzler gibi suçlardan dolayı mahkûm olanlar vardır. Ne yazık ki daha uzun bir süre için karşı devrimci mahkûmlarımız olacak.

Neden?

Devrimci bir harekette tarafsız kalmak imkânsızdır. Ya devrimin partizanları ya da düşmanları vardır. Her devrimci harekette böyle olmuştur. — Fransız Devrimi, Rus Devrimi ve bizim devrimimiz. Ayaklanmalardan söz etmiyorum. Büyük sosyal değişiklikler getiren milyonlarca insanları ilgilendiren sınıf mücadelelerinden söz ediyorum. Biz böyle bir mücadelenin içinde bulunuyoruz. Birleşik Devletler karşı devrim hareketlerini destekledikçe, casusluk ve sabotajcı gruplarını örgütlendirdikçe,

yüzlerce insanı topraklarımıza sızdırmaya, bomba, patlayıcı maddeler ve silâhlar göndermeye devam ettikçe — günden güne güçsüzleşen — karşı devrimciler bu yardımı buldukça bu gibi çalışmalarda bulunanların cezalanması için devrimci mahkemelerin var olması şarttır.

Amerikan vatandaşları C. I. A. ve Amerika hükûmetinin bu tutuklulara karşı sorumluluklarını düşünse çok iyi olurdu. Domuzlar Koyu olayında istilâcılara oldukça yumuşak davranıldı. Batista'ya karşı girişilen mücadelede devrimcilere işkence yapan, onları öldüren yahut gaddarca davranan kişiler idam edilmişti yalnız. Bir tek bunlara ve buna benzer suçlar için savaş mahkemesi en ağır kanunları uygulamıştır. Diğerleri 20 - 30 yıllık hapis cezasına çarpılabilirlerdi. Oysa devrimci hükûmetin görüşüyle eski suçları bağışlanarak serbest bırakıldılar. Birleşik Devletlerin sebep oldukları zararları ödemeleri için bir çeşit ahlâksal bir hareketti bu.

Yapılan zarar tamamen ödendi mi?

Hayır. Birşeyler olmuştu gerçekten. Fena bir başlangıç, diyebilirim. Çünkü ne nicelik, ne de nitelik bakımından zararın tümünü ödemediler. Kızıl Haç'ın ciddiyetine inanarak tazminatı ödemeden esirleri serbest bırakmıştık. Anlaşmaya dahil olmayan birkaç Kuzey Amerikalıyı da serbest bıraktık. Donovan **(James B. Donovan Domuzlar Koyu esirlerin serbest bırakılması için Castro ile müzakere eden New York'lu avukat)** esirleri tazminatın ödenmesini beklemeden serbest bırakmamızı istedi. Sonradan Donovan'ın taahhüdünü yerine getirecek kadar forsu olmadığı anlaşıldı. Onu kabahatlı bul-

muyorum. Fakat Birleşik Devletler hükûmetini suçluyorum. Çok fena birşey yaptılar. Günün birinde buna benzer bir durumda bulunacak Kuzey Amerikalı vatandaşların aleyhine olacaktır bu. Onların kaybı bizimkinden büyüktür sanırım.

Ödenmeyen meblağ ne kadardır?

Hesabımıza göre vaad edilen 62.000.000 dolardan ancak 40.000.000 ı ödenmiştir. Tıbbi malzemenin bir çoğu gönderilmediği gibi ilâçların nicelik ve niteliği bakımından da sözlerinde durmadılar. **(Amerikan Kızıl Haç'ına göre vaad edilen tazminat 53.000.000 dolardı. Bunun 49.300.905 doları ödenmiştir. Bir sözcü geri kalan kısmının da nakliye ve ambalaj masraflarına harcandığını ifade etmiştir. Castro'nun tıbbi malzeme hakkındaki iddialarını reddetmektedirler.)** Bundan ötürü Birleşik Devletler'in devrime karşı suç işleyen diğer tutuklulara yardım hususundaki tekliflerine kulak asmadık. A.B.D. hükûmeti yalnız istilâ hareketlerine dahil olanlara değil C.I.A. örgütüne giren ve bu yüzden tutuklanan binlerce insana karşı sorumludur, bunu asla unutmamalıdır. Birleşik Devletler bu insanlara özgürlük vaad edemiyeceğine göre bunlar ancak devrimci hükûmetin hakları geri verme plânları sayesinde hapisten kurtulabilecektir.

Zamanında Birleşik Devletler'in karşı devrimi desteklemelerinden vaz geçtikleri takdirde siyasi tutukluların çoğunu serbest bırakacağınızı bildirmiştiniz. Durumunuz değişti mi bu hususta?

Karşı devrimin Birleşik Devletler'in koruyuculuğu ve yöneticiliği altında yapıldığını, aradaki ger-

ginliklerin asıl nedeni olduğuna inandığımız için bir teklifi yapmıştık. Hazırlıklı bulunmak zorunluğundaydık.. Birleşik Devletler'in yardımı olmasa karşı devrim hareketi yapılamazdı, eminim bundan. Karşı devrim son bulduğu takdirde esirlerin de hapiste tutulmalarına son verilecektir. Haklarını geri verme programımızın sayesinde bu insanların çoğunun birer devrimci olacaklarından şüphe etmiyorum.

Hakları geri vermenin şekli nedir?

İki şekil vardır. Biri, Escambray dağlarında karşı devrimci çeteleriyle iş birliği yapan köylülerdir. Bunlar hapsedilmeyip bir iki yıl için **granjas'**larda **(Devlet çiftlikleri)** tarım işlerinde çalıştırıldılar. Tevkif edilip serbest bırakılacakları zaman zarfında devrimci hükûmet ailelerinin bütün ihtiyacını temin etmiştir. Serbest bırakıldıkları zaman tarım işçisi olarak tarım alanlarına yerleştirildiler. Aileleriyle birlikte hükûmetin yaptırdığı lojmanlarda yaşamaktadırlar. Diğer şekli de Batista'nın terör rejimi sıralarında halka yaptıkları zülum ve 1959 dan beri karşı devrime katılma gibi suçlardan ötürü tutuklananlarla ilgilidir. Bunlarınki üç devreye ayrılır. Birincisi, tarım işlerinde çalışmaları, öğretim ve diğer çalışmalar. İkincisi esirin ara sıra ailesini ziyaret etmesine izin verilmesi. Üçüncüsü de kaçmıyacağına dair vereceği şeref sözü üzerine serbest bırakılması.

Cezai tesisler çoğunlukla sanat işleri, sekreterlik ve iş idaresinin öğretimi üzerinde dururken siz neden tarımsal öğretimine bu kadar önem veriyorsunuz?

Tarımla ilgili gelişmelerin memleketimiz için ne demek olduğunu anlamanız gerekli. Halkın esas ihtiyaç maddeleri demektir, yiyeceği, giyeceği ve barındırılması... Memleketimizin sahip bulunduğu tabiî kaynaklarını derhal faydalı kılmak demektir.

Nelerdir bunlar ?

Toprak ve iklimimizin kaynakları. Yarı-tropikal bir mıntıkada bulunmamız bize belli ürünler yetiştirmede olağanüstü imkânlar sağlıyor. Fikrimce şeker kamışı üretiminde gerekli olan doğal koşullar Küba'dan başka hiçbir memlekette yoktur. Çiftlik hayvanları üretimi için de olağanüstü koşullara sahibiz. Otlaklarımızdan bütün yıl faydalanabiliriz. Dönüm başına elde edilen et ve süt miktarı Avrupa'nın endüstrileştirilmiş herhangi bir şehrinden iki misli fazladır. Dünya piyasasında talebi gittikçe artan tropikal meyvalarımız için de böyle. Aynı zamanda kış sebzelerini, fibre ve bazıları ancak kendi topraklarımızda bulunan değerli ağaçları da yetiştirecek koşullara sahibiz. Tabiî kaynakların yanında tarım makineleri, tohum, gübre ve haşarat öldürücü ilâçlar için nisbeten ufak envestismanlar ve halkımızın çalışmasıyla yatırdığımız parayı kısa bir zamanda çıkaracağımız gibi ihracat için mal fazlalığımız da olacak.

Söz konusu ettiğim bu imkânlar devrimden önce de vardı. Yani tabiî kaynaklar aynıydı. Peki neydi eksik olan? Pazarlar.. İç ve dış pazarlarımız eksikti. Ticarî ilişkimiz Birleşik Devletler'le idi adeta. Bir bakımdan bu tabiî bir temele dayanıyordu. — Küba'nın ürettiği A. B. D. nin ihtiyacı oldu-

ğu ve A.B.D. nin ürettiği ve Küba'nın ihtiyacı olduğu ürünlerin alış verişi. Birleşik Devletler'in Amerikan malları için Küba'ya bir sürü vergiler empoze etmesi uygunsuzluk yarattı. Böylelikle Kuzey Amerika'nın sanayi ürünleri diğer memleketlerinkine göre üstünlük kazandı.

Tabiidir ki başka memleketlerle de az miktarda ticaretimiz olmuştur, ama bu koşullar altında yeterli olmadığı gibi, ekonomik gelişmemizi de durgunlaştırdı. Küba'nın nüfusu devrim öncesi otuz yıllık bir zamanda iki misli artmıştır. Buna rağmen 1959 da 7.000.000 insanımız sadece 3.500.000 olduğu yıllardaki şeker kamışı ihracatının gelirine az çok yakın bir gelirle geçinmek zorundaydılar. Korkunç bir işsizlik kapladı ortalığı. Memleketimizdeki Kuzey Amerikan şirketleri Birleşik Devletler'e yılda 100.000.000 dolar gönderiyorlardı. Devrimden önce, 10 yıl içinde elde edebileceğimiz kazançtan çok üstündü bu. Böylelikle gelişmemiş küçük bir memleket sanayileşmiş büyük bir memlekete yardım etmekteydi.

O günlerde Havana'ya gelmiş olsaydınız, birçok iş yerleri, ışıklı reklâmları ve otomobiller görürdünüz. Gerçekten bu memleketin refah içerisinde bulunduğu hissini uyandırabilirdi. Fakat aslında elimizde kalan kaynakların ufak bir azınlığa lüks bir hayat yaşatmak için tüketildiği anlaşılırdı. Bu refah Küba'nın iç kısımlarına uymamaktaydı. Orada halkın akar suya, kanalizasyon, yollar, hastahaneler, mekteplere ihtiyacı vardı. Orada şeker kamışı tarlalarında çalışan binlerce işçi yılın 3 - 4 ayında çalışıp düşünülmiyecek kadar sefil, berbat sosyal koşullar altında yaşıyorlardı. Paradoksal bir

durum meydana çıkıyordu. Zenginliği yaratanlar bundan en az faydalananlardı. Parayı harcıyanlar da köylerde oturmayıp zenginlere yakışacak konforlu bir hayat yaşamaktan başka hiçbir şey yapmıyorlardı. Zengin sınıfımız vardı, ama zengin memleketimiz yoktu.

Birleşik Devletler devrimden önceki refahı ileri sürerek Küba ulusunun bugün yokluk içinde bulunduğunu göstermek istiyor. Oysa ancak ufak bir sınıfın refahı idi bu. Onlar bugün Küba'da yapılanları saklamakla kalmıyorlar, devrimden önceki kötü ekonomik ve sosyal düzeni de saklıyorlar. Memleket halkının çoğu bu koşullar altında yaşıyordu. Tabiidir ki devrimden bu yana halkı zenginleştirmedik, ama hayatlarını bir düzene koyduk. Cehaleti yok ettik, çocuklar ve büyükler için öğrenim merkezlerini açtık, her türlü tıbbî yardımları elde ettik. Binlerce evin yapımiyle birlikte kara yolları, caddeler, parklar, su kemerleri ve kanalizasyon sistemleri yapıldı. Sağlık durumları ile ilgilendik. İş alanları, yiyecek temin ettik - kısacası halkın hayat standardını düzeltmek için elimizden geleni yaptık. Ve zamanında lüks bir hayat yaşayan azınlığın zararına olmuştur bunlar.

Bütün bunlar endüstriden çok tarım alanındaki gelişmeler yüzünden mi başarılmıştır?

Evet. İhtiyaçlarımızı temin etmek, ekonomimizi geliştirmek için dünyada fazlasiyle varolan birkaç madde yüzünden 100 milyonlarca pesos'u sanayi tesislerine mi yatırmalıydık? Bunların kurulması yıllarca süreceği gibi kalifiye mühendis, teknisyen ve işçiye lüzum olacaktı. Yüz binlerce er-

kek ve kadını basit işlerde kullanarak, ufak envestismanların kendilerini kısa bir zamanda ödeyecek ve memlekete servet sağlıyacak dünya piyasasında aranan malları çıkarmak için tabii kaynaklarımızdan faydalanmamız mı doğru olacaktı?

Örneğin meyva nisbeten kıtdır, belirli mevsimlerde sebze de öyle. Et ve süt az bulunur, şeker de yok gibi. Kısacası yiyecek maddeleri kıtlığı var yeryüzünde ve nüfus da bunların üretimi ile kıyaslanmıyacak kadar artmaktadır. Memleketimizin yaptığı gibi, gıda maddelerinin ilmî bir şekilde üretimini geliştiren bir memleket sınırsız ihtiyaç maddelerini üretmiş olacaktır. Dünyanın pek çok kısımlarında sanayileşmeye önem verildikçe gıda maddelerini üreten memleketler gelişecektir. Çünkü bunlar için bir otomobil yapmak boğa yetiştirmekten kolaydır.

Böylelikle dönüş noktamız tabiî kaynaklarımızdan faydalandığımız tarımdır. Aynı zamanda halkı daha üstün bir teknik ve envestismana lüzum gösteren sanayi plânlarını da hazırlamaktayız. Bu demektirki 1970 yılına kadar ancak tarım alanlarında gelişmeden çalışacağız. 1970 e kadar dolar ihracatımızı iki misline çıkaracağız. Hiçbir lâtin devletinin buna benzer bir projesi olduğunu sanmıyorum. Ticaretimiz artmaktadır. Ekonomimize güven sağlamlaşmaktadır. Şeker fiatlarının dünya piyasasında düşük olduğu bu günlerde, Küba'da Peru, Brezilya ve San Domingo'da olduğu gibi, ne şeker üretim merkezlerinin kapatılması, ne de işçilerin işlerinden çıkarılması söz konusu olmuştur. Bu memleketlerdeki devrim hareketlerine karşı yaratılan hoşnutsuzluk sebep olmuştur. Biz de bunun

aksine daha fazla şeker üretip şeker merkezlerini kapatacağımıza, şeker kamışı ekimini ve şeker fabrikalarını arttırdık. Bunu niçin ve nasıl yapıyoruz? Sovyetler Birliği, Avrupa ve Asya'daki sosyalist devletlerin şekere ihtiyaçları var ve onlar da bize gerekli olan maddeleri üretmekteler. Böylelikle şekerlerimiz için geniş pazarlar yaratılmış oluyor.

A.B.D. nin ablukasının ne gibi etkisi oldu Küba'nın deniz aşırı ticaretine?

Amerikan ablukası bizi daha fazla ve sıkı çalışmaya zorladı.

Etkisi oldu mu?

Devrimin yararına olmuştur.

Şimdi Fransa, Japonya, İngiltere, Kanada, İtalya ve komünist olmayan diğer devletlerle alışveriş yapmıyor musunuz ve bu ticareti genişletmeyi plânlamıyor musunuz?

Evet yapıyorum ama A.B.D. bu memleketlerin hükûmetlerine ve bizimle ticaret yapan şirketlere alışverişi önlemek amacıyla baskı yapmaktadır. **(Doğrulanmamıştır.)** Ama sonuç nedir? Niçin bütün memleketler bizimle alışveriş yapıyorlar? Çünkü A.B.D. politikasının bir çeşit intihar politikası olduğunu anladıkları için. Bu devletler A.B.D. nin sosyalist kamplarla ticaret yapmamasına rağmen, güttüğü kısıtlı politikasının boşluğunu doldurmak için sosyalist devletlerle ticaretini arttırmaktadırlar.

Kızıl Çin, Arnavutluk, Kuzey Vietnam, Kuzey Kore ve Küba hariç A.B.D. nin komünist devletlerle ticari anlaşması vardır.

Bunlar tek tük durumlardır. Çin dahil sosyalist kampları milyarlarca insandan meydana gelmiştir. Büyük bir pazardır. Tecrübeli ve olgun bir memleketin bu fırsattan faydalanmaması saçmadır. Sosyalist kamplara satış yapmamakla A.B.D. kendi ekonomik çıkarını baltalamaktadır. A.B.D. Çin'le alışveriş yapmayınca Japonya Çin'le ticaretini arttırmaktadır. Fransa da öyle... A.B.D. Sovyet Rusya ile ticarete yanaşmamaktadır, oysa Avrupa'nın ekonomik yüksek seviyesi ve gelişmesinin en önemli faktörü Batı Avrupa'nın S.S.C.B. ile yapılan ticaretinin artmasına bağlıdır. **(A.B.D. stratejik olmayan maddeleri alıp satmaktadır Sovyet Rusya'ya ama sayısı oldukça azdır. Başkan Johnson meclisten S.S.C.B. ile ticaretin daha da kısıtlanmasını istemiştir.)**

A.B.D. nin Küba'ya yaptığı gibi dünyanın başka taraflarında meydana gelecek devrimlere karşı da aynı tavırı takınıp takınmayacağını merak ediyorum. O zaman dünyanın geniş bir kısmiyle, 2-3 milyar insanla ticari ilişkilerini kesmek zorunluğunda kalacaktır. Aynı zamanda A.B.D. kendini yok etmekle birlikte uluslar arası yardım bahanesiyle kurbanlarına ekonomik bir şantaj yapmaktadır. Kurtuluş hareketlerine karşı uyguladığı kısıtlı politikasını desteklemek için çok büyük masraflara katlanması gerekmektedir. A.B.D. nin devrim paniğini kavrayan ve bu yardımlardan faydalananlar «ya paranız ya da komünizm» diyerek klâsik isteklerde bulunmaktalar. — Çoğunlukla paralarını da almak-

la birlikte bu paralar halka yardımdan çok şantajcıların cebine girer.

Aç ve gelişmemiş devletlerin sefaletine çare bulunacak tek yol devrimdir. Sosyal düzeni değiştiren, sosyal bağları silen, gereksiz masrafları kısan, tabii kaynakların boşuna harcanmasını önleyen bir devrim. Gelişmemiş milletlerin plânlı ve düzenli çalışmalarını denetleyen bir devrim. A.B.D. günün birinde ancak devrimin yerleştiği memleketlerin uluslar arası mali yükümlülüğü yerine getirdiklerini anlayacaktır.

> Biraz önce Havana'dan az gelişmiş bir memleketin fazla gelişmiş bir kenti olarak söz ettiniz. Fakat bugün ziyaretçilere daha çok çökmüş bir anıyı hatırlatmaktadır. Bakımsız sokaklarında trafik yok gibi. Binalar nerede ise yıkılacak bir durumda. Halkın yararına olan bütün işler yetersiz, binaların yetersizliği had bir durumda. Küba başkentine bakamazsa uluslar arası mali yükümlülüğü nasıl yerine getirebilir?

Modern bir şehrin, Havana'nın eski halinde kalması için pek çok masrafa katlanmamız gerekir. Memleketin iç kısımlarında yapmak zorunluğunda kaldığımız işler karşısında Havana'yı eski durumunda tutmamız çok zararlı olur. Bundan ötürü yeterli kaynaklar elde edilinceye kadar Havana haliyle ihmal edilecektir. Tabiidir ki Havana'da esaslı olan noktalara önem verilmektedir— ulaştırma, su, kanalizasyon, sokaklar, hastahane, parklar, mektepler ve diğerleri. Ama devrimden önceki gökdelenler gibi binaların yapımına belirli bir zaman için ara verilmiştir. Hatta 1960 şehirler kanu-

nuna göre bütün kiralar azaltıldığı gibi hiç kira ödemeyenler de vardır.

Bu kanun nasıl uygulanıyor?

Kiralarda yüzde kırk bir indirim yapıldı derhal. 1960 yılından 20 yıl önce yapılan binalar için halk beş yıllık bir kira ödeyecekti. Daha modern binalarda en az 20 yıl kira ödeyeçekler. Yeni binalarda kiracılar aylık gelirlerinin yüzde onunu ödemek zorunluğundalar. 1965 in sonunda şehir reformu bittiği için, şehirdeki halkın yüzde sekseni evlerine sahip olduklarından kira vermemektedirler. Bunun sonucu olarak şehirde oturan ailelerin gelirleri milyonlarca pesos arttı.

Buna rağman evsizlik ciddi bir sorundur Havana'da değil mi? İki üç yıldan beri nişanlı oldukları halde ev bulamadıklarından aileleriyle oturmak zorunluğunda kalıp boş bir apartıman bulamadıklarından evlenemeyen çiftlerden söz edildiğini duyduk?.

Kaynaklarımızı Havana'daki ev sorununa götürseydik adanın diğer kısımlarını feda etmek zorunluğunda kalırdık. Bundan başka kendi hayatlarını yaşayan ve işleri olan gençler gittikçe artmaktadır. Eskiden 17-18 yaşındaki bir gencin evlenmek istemesi pek enderdi. Birçokları üniversitedeki öğrenimlerini bitirmeyi ya da bir iş bulmaları için beklemek zorunluğundalardı. Bugün erkek de, kız da çalıştığından evlenmekte - doğumda da oldukça bir artış vardır.

Şehirlerde oturulacak binaların azlığı dolayısiyle eski Küba tesisleri olan **'posada'**nın devamına izin verdiniz. (**Hükûmetin idare ettiği ve genç Küba'lıların ufak bir ücret karşılığı hiç sorguya tabi tutulmadan sevişebilecekleri motele benzer tesisler.**)

Bu daha çok karışık bir sorun. Bu sorunun incelenmesini isteyip istemediğinizi bilmiyorum. **Posada** ilerde çözümlenecek beşeri bir sorundur. Gelenekler ve görenekler yeni sosyal gerçeklerle çarpışabilir. Gençlerin cinsel bağlantılarının daha ilmi bir dikkate ihtiyacı vardır. Fakat bunun tartışması henüz plânımıza dahil değildir. Ne görenekler, ne de gelenekler kolaylıkla değiştirilemez. Ne de baştan savma idare edilemez. Sosyal, ekonomik ve kültürel gerçeklerin insanların ilişkileri arasında yeni kavramlar yaratacağına inanıyorum.

Küba'lıların cinsel ilişkilerini halâ etkileyen dini geleneklerin silinip atıldığı kavramlar mı?

Dini geleneklerin etkisiyle birlikte, örneğin Anglo-Sakson geleneklerinden daha sert olan ispanyol geleneklerinin etkisi var sanırım. Söz konusu olan bu merkezler sosyal ihtiyaçları tatmin ettiklerinden faaliyettelerdir. Onları kapatmakla hiçbir şey kazanılamaz. Ama önemli nokta fuhuştu. Basit kadınlar bu sefih, rezil hayata ekonomik ve sosyal nedenler yüzünden atılmışlardı. Devrim bu kadınları öğretime tabi tutarak başka iş alanlarında çalışmalarını, hayatlarını kazanmalarını sağlayıp yavaş yavaş fuhuşu önlemeye çalışmıştır. Bütün bunlar birden olmamakla birlikte zamanla etkisini göstermiştir. Bu durum da ilerde cinsel sorunlara değişik yollarla çare bulmak zorunluğunu yaratmak-

tadır. Ama bu sorunların ileriye ait olduğunu düşünüyor, kesin kararlarla belireceğini sanmıyorum. Daha ilmi bir eğitim, üstün kültür ve anlamsız etkilerin kaldırılmasıyla halkımızın görüşünde yeni kavramların geliştiğine inanıyorum. Başka memleketlerde olduğu gibi derece derece olmaktadır.

Küba gençliğine öğretilen «üstün kültür»ün dogmatik ideolojik bir telkin olduğunu duymuştuk — 'başka türlü' düşünenlere yıkıcı ve karşı devrimci damgasını bastıran bir telkin. Bu gerçek midir?

Öğrencileri yetiştirmek en çok öğretmenin eğitim derecesine ve kapasitesine bağlıdır. Politik sorun değildir bu. Ama bulunduğumuz durumun normal olmadığı da bir gerçektir. Çetin sınıf mücadeleleri, fikirlerin, kararların, heyecanların çarpışmaları... Bütün bunlar birçok yasaklara atfedilebilinirdi. Bununla birlikte ilk günlerde bizi bunlar ilgilendirmiyordu. Okul olmayan yerlerde okul açmak, öğretmenin bulunmadığı yerlere öğretmen göndermek, A.B.C. yi öğretmek başlıca düşüncemizdi. Bununla birlikte dokunduğumuz sorunlara kesin çare bulmak zamanı gelmiştir fikrindeyim. İlerde memleketimizin vatandaşı, entellektüeli olacak ilk okul çağındaki çocukların, devrim yaratan, hoşnutsuzlukları kökleştiren dogmatik usullerle eğitilmemelerine, mümkün olduğu kadar kendi kapasiteleri içerisinde fikir yürütecek, karar verecek bir biçimde yetiştirilmelerine dikkat etmeliyiz.

Devrimci olmayan bir gencin üniversiteye giremiyeceğini nasıl açıklıyabilirsiniz?

Bu hususta bir talimatname yoktur. Ama bir

gencin karşı devrimci olmadığını belirtmesi lâzımdır talebe organizasyonlarına göre. Üniversite eğitimi gören bir teknisyen binlerce pesos'a mal olmaktadır. Bu parayı kimler ödüyor? Halkımız. İlerde memleketimizi bırakıp Amerika'ya gidecek teknisyenleri mi eğitmeliyiz? Bence doğru değildir bu.. Yapılan masraflara göre yetiştirilen teknik elemanların bu memlekete hizmet etmeleri gereklidir. İlerinin entellektüelleri üniversitede eğitim görmekteler, biz de bunların devrimci olmalarına önem vermeliyiz. Üniversitede okuması için bir gencin Marxist-Leninist olması şart değildir. Örneğin katolik yahut protestan bir genç pekalâ üniversiteye girebilir.

Küba okullarındaki derslerde politik telkinler ne dereceye kadar yer almıştır?

Politik telkinler dediklerinize sosyal eğitim demek daha doğru olur. Çocuklarımız komünist bir toplumda yaşamak üzere eğitilmektedir. Daha küçük yaşta onları maddi zevklerden, mal mülk sahibi olmak gibi egoist hislerden uzaklaştırmaktayız. Müşterek çaba ve iş birliği ruhunu aşılamaktayız onlara. Bundan ötürü ilmi eğitimle birlikte sosyal hayata alışmayı ve genel kültürü öğretiyoruz onlara.

Öğretilen 'kültür' politik noktalara mı dayanmakta?

Tabii. Genel bilginin yanında belli kavramları etkiliyecek konular da öğretilmektedir. Örneğin karşılıklı ilişkiler üzerinde durmadan tarih dersleri öğretilemez. Tarih ve toplumun gelişmesi hakkında ilmi kavramlarımız vardır. Bazı konularda

felsefi etkilerimiz belirecektir kendilerinde.

> Marxist görüş noktasından eleştirilen sanat ve edebiyat konuları öğretilmekte midir?

Sanat sorunlarını Marxist bir yönden anlamlandıracak ehliyetli uzmanlarımız pek az. Bir devrimci olarak, fikrime göre, insan sanattan faydalanmalı, olumlu duygularını meydana çıkarmak, geliştirmek hususu üzerinde durmalı. Bence sanat bir amaç değildir. İnsanlık bir amaçtır, daha mutlu, daha üstün kılmak için... Belirli kültürü anlamıyorum, ilim ve kültürün amacı insandır diye düşünmekteyim.

> 'Daha mutlu' ve 'daha üstün' kelimelerine geniş bir anlam verilebilinir.

Anlamlandırılmalıdır bu kelimeler. Maksat ve kavramsız kültürel hareketlerin herhangi bir toplumda var olduklarını pek sanmıyorum. Bütün bunları yaratmak istediğimiz insanlara faydalı kılmaktır ödevimiz. Ama her eserin politik bir mesaj taşıması demek değildir. Hayır, gereksizdir bunlar.

> Küba'da sanat kontrol altında bulunuyor mu? — Örneğin edebiyat gibi.

Hayır. Ama kanımıza göre değersiz olan bir kitap pek yayınlanmaz.

> Demek ki karşı devrimle ilgili bir roman yazan bir yazarın eseri yayımlanmıyor?

Bugünkü durumda hayır. Kâğıt ve matbaa araçlarının işe yarayacağı gün gelecektir. Söz konu

su ettiğiniz kitaplar, ders kitaplarıyla dünyaca tanınmış edebi değeri olan kitaplarda kısıntı yapmak zorunluğu doğuracaksa yayımlanmaz. İnsan istediği konular üzerinde tartışacaktır. Entellektüel alanda en geniş tartışmalara taraftarım. Neden mi? Çünkü insanların özgürlüğüne inanıyorum. İyi yetiştirilmiş insana, düşünebilen insana, korkusuzca, kanaatine göre hareket eden insana inanıyorum. Ve fikirlerin savunulmalarına inanıyorum. Kitapların kara listelerde yer almasına, filimlerin yasaklanmasına karşıyım. Halkımızın çok iyi eğitilmiş, yetiştirilmiş olduğuna, değişik fikirlerin köklenmiş inançlarını sarsmıyacağına inanıyorum. Memleketimizdeki bütün erkek ve kadınların böyle düşünmelerini dilerim. Yaratmak istediğimiz insan tipi budur. Böyle düşünmesek, inançlarına, felsefelerine inanmayan insanlar olurduk.

> Bugünkü durumda niçin böyle bir hava yaratılamıyor?

Bunu düşünmek bir hayal olurdu. Birincisi karışık ekonomik sorunlar, ikincisi de giriştiğimiz mücadelelerdir bunların nedeni.

> Küba basınının Birleşik Devletler'den tek taraflı söz etmesi de bu 'mücadele' nin adına mıdır?

Bunu yapmadığımızı söylemiyeceğim size. Doğrudur. Birleşik Devletler hakkında en kötü yazılar çıkmaktadır. Amerika'nın leyhinde pek ender yazılar yayımlanır. Memleketinizin Küba'ya karşı davrandığı gibi davranıyoruz biz de. Hakkımızda yapılanlara karşılık bizler de Birleşik Devletler'in en kötü taraflarını meydana çıkarıyoruz. Yalnız şu

farkla, biz Birleşik Devletler hakkında yalan yayın yapmamaktayız. Beğenmediğimiz noktalar üzerinde duruyor, müsbet meseleleri yazmıyoruz ama asla yalanlar uydurmuyoruz...

> Bu da aynı anlama gelmez mi, düşünülecek olunursa?

'Yalan'la neyi kastettiğinize bağlıdır bu. Yalan var olmayan olayları bilerek uydurmaktır. Aynı etkiyi yaratmalarına rağmen 'yalan'la 'değişik bir şekilde anlam vermek' arasında çok büyük bir fark vardır. Bunun bir ülkü olmadığını biliyorum ama tarafımızdan yaratılmayan gerçeklerin sonucudur bunlar. İnsanların birbirlerine gerçekten güvenebilecekleri ve saygı duyacakları bir dünyada böyle davranışlar olmazdı.

> Vatandaşlarınız arasında düşmanca hisleri körükleyen bu tahriflerin üstünde durdukça Birleşik Devletler'le Küba arasında barışın yahut güvenin kökleşmesini bekleyemezsiniz.

Sorumlu olan bizler değiliz. Küba ile bütün ilişkileri kesen Birleşik Devletler'dir.

> Birleşik Devletler'in durumunu tahrif etmekten çok ulusunuza Amerika hakkında gerçek bilgi vermeniz sizin için daha kazançlı olmaz mı? Örneğin son yıllarda hükûmetimiz, medeni haklarını savunmak için giriştikleri mücadelede zencilere yardım etmek için gittikçe artan bir çaba göstermekte. Onları destekleyen kanunlar çıkarılmıştır. Küba basınında zencilerin Kaliforniya'da ayaklanmaları yahut Ku Klux Klan'ın Alabama'daki zorbalıklarından büyük puntolarla sözedilmesi yanında bu tarihi konular da yer almalıydı.

Bildiğime göre medeni haklar kanunu üzerine yazılar yayımlanmıştır. Tabii kendi görüşümüz sizinkine uymamaktadır. İnsanın başka bir insan tarafından sömürüldüğü sınıf toplumuna dayanan ekonomik prensipler, fark gözetme sorunlarını yaratmıştır sanırım. Ama bu güç ve karışık bir problemdir. Bizim de başımızdan geçmiştir bu. Sınıf imtiyazları ortadan kalkınca ayrı seçim yapmak sorunları da kendiliklerinden halledildi. Başarıya ulaşmak için fazla bir çabaya ihtiyaç kalmadı. Bunun Birleşik Devletler'de yapılabileceğine inanmıyorum. Şu sıralarda orada yapılacak bir devrimden söz etmek acaip olur. Klâsik anlamda belki Birleşik Devletler'de asla bir devrim olmıyacaktır, daha çok gelişmeler meydana gelecektir. 500 yıl sonra Kuzey Amerika toplumunun bugünküne hiç benzemiyeceğinden eminim. O zaman belki de ayrım gözetme sorunları olmıyacaktır.

Peki neden Amerika'daki bu gelişmelerden söz etmiyorsunuz? Niçin Küba ulusuna durumu olduğu gibi anlatmıyorsunuz?

Çünkü olumlu gelişmeler daha olmamıştır Birleşik Devletler'de. Daha doğrusu bir gerileme olmuştur. Genel görüşümüze göre Birleşik Devletler'in politikası —özellikle dış politikası— gittikçe aşırı reaksiyoner duruma kaymaktadır.

Birleşik Devletler'in dış politikasından söz etmiyorduk.

Ama bizi en çok etkileyen budur gerçekten.

> Sansür meselesine dönelim. Amerikan dış politikası — yahut başka meseleler — hakkında hükûmetinizin görüşüne uymadığı takdirde bu yazıların basında yayınlanmaları pek mümkün değildir. Aslında basın hükûmetin bir dalıdır galiba.

Söylediklerniz doğrudur. Eleştirenler pek azdır. Sosyalizm düşmanları gazetelerimizde yazı yazamaz. Basınımızda var olmayan hipotetik özgürlüğü ilân etmekteyiz, sizlerin yaptığı gibi. Birleşik Devletler'de hükûmetin aleyhine herhangi bir kitabın yahut yönetimi eleştiren yazıların basıldığını söyleyebilirsiniz. Ama bu sistemin güvenini tehdit etmemekte. Birleşik Devletler için bir tehlike teşkil etmeyen hareketler bile kovuşturmaya uğratılmıştır. İlerici fikirlere sahip olan kişiler —sinema, televizyon, üniversite ve entellektüeller arasında— sorguya çekilmişlerdir. Tutuklanmış, kovuşturmaya uğramış, Birleşik Devletler'in aleyhine faaliyetler komitesinin huzuruna çıkmışlardır. Entellektüel terör aslında Amerika'da vardır. İlerici fikirlerini anlatabilenlerin sayısı pek azdır. Başlarını derde sokmaktan çekinmektedirler.

> McCarthy devrinin bitiminden bu yana — 12 yıldan beri — bu doğru değildir.

Bunun halâ geniş ölçüde doğru olduğunu sanıyorum. Eleştiriler yapılmaktadır Birleşik Devletler'de ama sisteme **uygun,** yoksa sisteme karşı değil. Sistem kutsaldır, dokunulamaz, ancak gerçekten içten olan kişiler fikirlerini anlatmaya cesaret edebilirler. Basınımızın bu hususta kusurlu

olduğunu kabul ediyorum. Eleştirilmemeyi doğru bulmuyorum. Bana kalırsa muhalefet faydalı ve olumlu bir araçtır, bundan yararlanmasını öğrenmeliyiz.

Yani devrimin eleştirisine izin vereceğinizi mi demek istiyorsunuz?

Eleştiri, evet ama düşmanın yahut karşı devrimcilerin hizmetinde değil.

Eleştirinin yapıcı yahut karşı devrimle ilgili olduğunu kim tayin edecek?

Parti karar verir, iktidar, devrimci güçler... Az çok açık bir savaşın ortasında bulunduğumuzu anlamanız gerekli. Tehlikeleri atlatıncaya kadar diğer noktalar ikinci plânda kalmalıdır.

Söz özgürlüğü de mi?

Birleşik Devletler savaş sıralarında buna benzer güç bir durumla karşılaşınca, her zaman yaptıkları gibi hiç çekinmeden memleketin çıkarına karşı olanlara baskı yapmıştır.

Vietnam savaşı için bu doğru değildir.

Bu açık, topyekûn bir savaş değil. Nazilerle savaştığınızda asıl bu politikayı güdüyordunuz. Her neyse muhasara sayılan durumdan kurtulduğumuz zaman, Birleşik Devletler emperyalistik «Küba'yı kurtarma» plânlarından vazgeçtiği zaman, baskılar da gittikçe azalacaktır. O güne dek basınımızın memleketimizin politik ve devrimci amaçlarına hizmet etmekten daha önemli bir fonksiyonunun bulu-

nabileceğini sanmakla kendimizi aldatmış oluruz. Bir programımız, tamamlıyacağımız amaçlarımız var. Ve bunlar gazetecinin çalışmalarını denetler. Hatta esasında entellektüel işçileri denetliyor diyebilirim. Bunu inkâr edecek değilim.

> Bu da Birleşik Devletler'de 'kayıtsız şartsız diktatör' kanısını güçlendirdiği gibi, entellektüellerden başka Küba halkının da idari işlerde söz hakkına sahip olmadıklarını ve bütün bunların değişmiyeceğini gösteriyor. Fikriniz...?

Halkın idari işlerde söz sahibi olmasına gelince : biz Marxistiz ve devleti, idari mekanizmayı yönetecek egemen sınıf olarak kabul ediyoruz. Küba'da iktidarda bulunan sınıf işçi ve köylülerden teşkil edilmiştir, yani eliyle ve kafasiyle çalışanlar. Partimize bunların arasında en ehliyetliler seçilmektedir ve bunlar memleketi yönetirler. Parti örgütümüze her sahadaki işçiler ortaktır. Toplantılarda fikirlerini açıkça belirtirler, partiye üye olabilecekleri destekleyip uygun görmediklerine de karşı gelirler. Kudretin bir insanın elinde bulunmasından söz ettiniz. Halka önderlik yapmakla tek taraflı mı hareket ettim, asıl sorun budur... Asla... Verilen bütün kararlar devrimin başlıca liderleri arasında tartışılmıştır. Kişisel kararlarıma dayanmak beni hiçbir zaman tatmin etmiyecekti. Edindiğim deneyler kişisel kararların, benimsenen ülkülerin doğruluğuna güvenmemeyi öğretti bana. İnsanın bazan belli faktör ve düşünceleri önemsemeyen görüşleri olabilir. Önemli bir mesele hakkında karar verileceği zaman başkalarının da fikrini almaktan daha faydalı, pratik ve olumlu bir şey olamaz.

İlk zamanlar çeşitli örgütlerin politik liderlerine danışarak kararlar veriliyordu. 1960 ın sonlarına doğru bütün devrimci örgütler bir yönetim meclisinde birleştiler. Ve bütün kararlar çoğunlukla alınmıştır. Başlangıçta yönetim meclisinin hakları sınırlıydı ve tam temsilî sıfatı olmadığı doğrudur. Sonraları, mezhep taraftarlığı tenkit edilince meclisin hakları genişledi, temsilî sıfatı da arttı. Bununla birlikte liderliğimizin yeter derecede resmi olmadığını biliyoruz. Şu anda parti ve Merkez Komiteyi organize etmekle meşguluz. İlk adımımız halkı temsil edebilecek güçlü bir liderlik meydana getirmektir.

Devrimin tarihi gidişini incelerseniz kudreti bir kişinin elinde bulunduran yönetim usulüne yaklaşacağımıza, var olan örgütleri birleştirmek ve bir liderlik örgütünü kurmaya çalışmakla bundan büsbütün uzaklaşıyoruz. Resmi ve kanuni bir şekilde kollektif liderlik metodunu yaratıncaya kadar bu yolda ilerliyeceğiz. Geleceğe ait bu hususlarla ilgilenmezsek sorumlu insanlar saymazdık kendimizi.

Eğer kudreti söz konusu edeceksek, Birleşik Devletler Başkanının şahsında toplanan kudret dünyanın hiçbir yerinde hattâ kırallık sisteminde bile hiçbir insana verilmemiştir. Başkan dediğiniz bu memur istediği anda meclise danışmadan memleketini 'termonükleer' savaşa itebilir. Tarih böyle bir durumdan söz etmemiştir. Vietnam'a kendi kararıyle müdahale etmiştir. Santo Domingo'ya da öyle... Böylelikle Başkan dediğiniz görevli, fırsat düştükçe bir insana kesin egemenlik tanıyan bir sınıfın diktatörlüğünü en mükemmel bir şekilde ifade etmektedir.

Demokrasi kavramınızı itiraz kaldırmaz bir gerçek diye kabulleneceğinize bu sorunları neden düşünmezsiniz biraz. Makine gibi tekrarlıyacağınıza niçin sözlerinizi ve realiteleri incelemiyorsunuz? Sistemimizin Birleşik Devletler'inkinden çok daha demokratik olduğunu sanıyoruz, çünkü çoğunlukta bulunan fakir halkın —zengin değil— gerçek iradesini belirtmektedir.

> Amerikan yönetim sisteminde çoğunluğun iradesi hem zengin, hem fakir halkın başkanı ve millet meclisini seçmesiyle belli olur. Küba'da nasıl anlaşılır halkın iradesi?

Baskıya karşı mücadele etmekle, uğraşmakla. Sierra Maestra'da Batista'nın oldukça üstün silâhlı ordusunu yenmekle göstermişlerdir. 'Giron Beach' de(**Domuzlar Koyu**) ücretli istilâcıları yıldırmakla, 'Escambray'da karşı devrimcileri yok etmekle göstermişlerdir. Devrimcilerin düzenledikleri her gösteri halk kitlelerinin geniş desteğini kazanmaktadır. Amerikan ablukasında devrim hükûmetini desteklemekle, yüzbinlerce insanın devrimlerini savunma uğruna ölümü göze almakla göstermişlerdir.

> **Küba'da diktatörlük yoksa, halk liderleri hangi yoldan etkileyebilir?**

Halkın liderler üzerinde, liderlerin de halkın üzerinde karşılıklı etkileri vardır. En önemli nokta halkı saymak ve içtenlikle sevmektir. Halk bunu hisseder, dolayısiyle taraftarımız olur. Liderler bazen sorumlulukları tek başına üzerlerine alırlar, bazen de halka önderlik yaparlar. Önemli bir sorun da halkın duygu ve emellerini liderlerin de besle-

diğini meydana koymaktır. Bunun birkaç yolu vardır, ama en iyisi mümkün olduğu kadar halk kütleleriyle teması sağlamak ve devam ettirmektir.

> Parti dışında bulunan birçok kişinin fikrine göre, Küba'lıların size bir ilah gibi tapınmalarında, büyük halk mitinglerinde sizi üstün bir heyecanla karşılamalarında mistik, adeta dini bir şevk varmış. Bunun doğruluğuna inanıyor musunuz?

Bir dereceye kadar evet, daha çok köylüler arasında. Ama özel konuşmalarımızda böyle davranmazlar. Birçok yer dolaşıyor, köylülerle konuşuyorum. Evlerine giderim. Beni gayet normal ve büyük bir içtenlikle karşılarlar —mistisizm'in var olmadığını gösteriyor. Saygıdan çok teklifsizce davranırlar.

> Meydanlarda, dairelerde, evlerde asılı bulunan binlerce portreniz mi bu teklifsizliği arttırıyor?

Farkında mısınız bilmiyorum, yaptığım bir teklif üzerine devrim hükûmetimizin ilk uyguladığı kanunlardan biri de, hayatta bulunan liderlerin heykellerinin dikilmemesi, resmi dairelere fotoğraflarının asılmamasıydı. Aynı kanunla caddelere, parklara ya da şehirlere yaşayan liderlerin isminin konması yasaklanmıştır. Zannedersem başka hiçbir yerde, bulunduğumuz koşullar içerisinde buna benzer bir önerge kabul edilmemiştir. Devrimin uyguladığı ilk kanunlardan biriydi.

Şimdi birçok evlerde, genel yerlerde, mekteplerde çerçevelenmiş küçük fotoğrafların kitap raflarında ya da masaların bir köşesine konulduğunu görebilirsiniz. Bu resimler nereden çıkıyor? Dergi,

gazete yahut mitinglerle ilgili afişlerden. Bazıları işi fotoğrafçılığa döktüler. Beğendikleri fotoğrafları basıp sokakta satıyorlar. Bunda hükûmetin herhangi bir etkisi olmadığını herkes bilir. Halk kendiliğinden, içten gelen bir duyguyla bu fotoğrafları evlerinde bulundurmaktadır. Biz resimleri seçip yüzbinlerce bastırdıktan sonra sistematik bir şekilde dağıtabilirdik. Bizi ilgilendirmediği için yapmıyoruz bunu.

Bir şey daha söylememe izin verin, gazetelerde hakkımda çıkan övücü yazıları okudukça en ufak bir hoşnutluk duymuyorum. Bu gibi şeylerden hoşlanmadığımı, hiç önem vermediğimi içtenlikle söyleyebilirim. Bu olumlu bir delildir, çünkü kudret insanları baştan çıkartır. Onları egoist, bencil kılar. İyi ki bu gibi haller bende olmadı ve olmıyacak sanırım. Günlük meselelerin gittikçe benden çok örgütlerimizde yerleşen kollektif gayretlere dayandığını görmek kadar hiçbir şey beni memnun edemez. Bir insanın başarılarının, o insan yaşadığı sürece devam edecekse ne önemi olabilir. Devrimi seviyor, aynı yolda ilerliyeceğini umut ediyor, gelecekte halkımıza sonsuz mutluluklar diliyorsak tek bir insanın iradesine bağlı olmamaları, milletin kollektif iradesine dayanmalarını sağlamak için çaba göstermezsek bütün bu iyi niyetlerin ne yararı olabilir?

Şans eseri olarak üzerime aldığım görevi küçümsiyecek değilim. Bir insanın tek başına değerlendirilemiyeceğine inanıyorum, çünkü kendinden çok hareketlerini etkileyen dış faktörlerin rolü daha önemli olmuştur Kendimi üstün görmediğimi söylersem iki yüzlülük etmiş olurum. Çoğunlukla

yaparlar bunu. Yalnız içtenlikle şunu söyleyebilirim, kendimi çok eleştiririm. Kitleler belli kişileri kahramanlık mertebesine yükseltirler— belki gerekli olduğundan, belki de başka türlü olamıyacağından. İnsan beyninde öyle bir mekanizma vardır ki sevgisini üzerinde toplamak için bir sembol yaratır. İnsanları sembolleştirmekle halk, minnetini göstermiş olur. Bu şöhreti bir kişi değil pek çokları hakeder. Halkı memnun etmek için sessiz sedasız çalışan yüzbinlerce insanı düşünürüm çoğu zaman, takdir eşitlikle dağıtılmıyor. Bir insanın bunları bilmemesi, gösterilen sevgiye layık olduğunu düşünmesi hatâlıdır. İnsan başardığı işleri takdir etmeli ama hiçbir zaman başkalarına ait şöhreti benimsememeli.

> Söylediğiniz gibi yakında ilân edilecek yeni anayasada, halkın kollektif liderliğe getirilecek insanı, seçme hakkı olacak mı?

Emekçi kitlelerinin, parti kuruluşunda, üyelerin seçilmesinde, halkın güvenine layık olmayan üyelerin değiştirilmesinde sürekli ortaklığını sağlıyacak sistemimiz olacak. Parti hem emekçilerin meclisi, hem de isteklerinin tercümanı gibi birşey olacak.

> Sonra bu meclis mi seçecek liderini?

Kongrelerde ya da parti üyelerinin seçtikleri delegeler tarafından seçilecek.

> Halkın seçebileceği adaylar listesi birden fazla olacak mı?

Mecliste bir adaydan daha çok aday çıkabilir. Memleketinizde halk, demokrasinin yalnız bir şekli olduğunu düşünüyor. Bence demokrasinin iki şekli vardır, burjuvaların demokrasisi ve emekçilerin demokrasisi. Kendi demokrasimiz sizinkinden daha güçlü, çünkü daima çoğunluğun isteğini belirtmekte. Kitlelerimizin politik, sosyal ve ekonomik sorunlara katılmaları sizin burjuva demokrasinizden çok fazla olacaktır. Kuzey Amerika'lı vatandaş iki partinin adaylarından birini ancak dört yılda bir seçme hakkına sahiptir.

Sosyalist demokrasimizin şeklini kendimiz yaratmalıyız. Marxizme göre, sosyalist toplum yerleşince, devlet baskı örgütü olmaktan çekilmelidir. Devletten kuşkulananlara, tarih boyunca olduğu gibi baskı aracı olmasından korkanlara, devletsiz bir toplum sunmaktayız. Marxist idealini tamamlamak için sürekli bir şekilde çalışmak zorunluğunda bulunduğumuza inanıyorum.

> Parti kurulduktan, anayasa yürürlüğe girdikten sonra hükûmetteki rolünüzün ne olacağını düşünüyor musunuz?

Daha birkaç yıl partiye liderlik yapacağımı sanıyorum. Bunu istemediğimi söylersem halk beni deli zannedecek. Ama içtenlikle konuşmamı istiyorsunuz değil mi? Liderliğimi oldukça kısa bir zaman için devam ettireceğim. Resmi çalışma alanları ile ilgili olmayan birçok meseleler ilgi çekicidir benim için. Hepimizin nisbeten genç yaşta çekilmemizin gerektiğine inanıyorum. Bunu bir görevden çok bir hak olarak teklif ediyorum.

Kendinizi emekli -yaşlı bir devlet adamı olarak düşünüyor musunuz?

Emekli bir devlet adamından çok beni yaşlılık hayalleri üzecek. O zaman ne dağlara çıkabileceğim, ne de yüzüp balık avlıyabileceğim. Eğlenceli vakit geçirmek için hiçbir şey yapamıyacağım. Yaşlılığın engel olamıyacağı ve beni ilgilendiren bir konu var — çiftçilik eğitimi ve denemeleri.. Çekildiğim zaman bunlarla meşgul olacağım. Onun için sıkılacağımı sanmıyorum. Belki ben de genç kuşağın herşeyi altüst ettiğini düşüneceğim. Bu yaşlılara has karakteristik meraklardır. Ama buna karşı tetikte bulunacağım.

f. r. alleman

BATİSTA'dan GÜNÜMÜZE

BATİSTA, DEMOKRATLAR VE 26 TEMMUZ

1901 de dünyaya gelen Fulgencio Batista aslında tarım işçisiydi. Şeker kamışı çiftliğinde ilk önceleri yardımcı teknisyen olarak çalıştıktan sonra şeker ürününü tartan **Pesador**'a yükseldi. Daha sonra devlet demir yollarında çalışıp makinist oldu. Bir ticarethanede kâtip olarak çalışmak üzere eski işini bıraktı. Boş zamanlarında da kendini yetiştirmeye çalıştı. Sonunda orduya girdi. Diktatör **Gerardo Machado**'ya karşı ayaklanmada başçavuş olan bu genç ve çalışkan adam genel kurmayda ste-

nografti.

Batista Machado'ya karşı ayaklanmanın getirdiği karışıklardan yararlanarak yükselmeye başladı. Radikal öğrenciler, muhafazakâr politikacılar ve gayretkeş askeri şefler iktidar için mücadele ederken, tarihin en acaip hükûmet darbesini organize etti. — Üst rütbeli subayların yerine astsubayların zaferle sonuçlanan bir hükûmet darbesi. — Gürültü patırdı yatışınca bu nümayişin lideri olan enerjik başçavuş birkaç günde albaylığa yükseldiği gibi arka plânda kalınakla birlikte Küba'nın 'kudretli adamı' oldu. Sivil otoriteyi orduya karşı kullanmak isteyen hükûmetleri değiştiriyor, cumhurbaşkanlarını deviriyordu.

Şüphesiz ki Batista dikkate değer bir kişiydi. İktidar duyusundan başka sözünü geçirip başarıya ulaşmak, entrika ve komplo'ları sezmek duyusuna sahipti. Yorulmak bilmezdi (günde 18 saat kadar çalışırdı.) Propaganda yapmasını oldukça iyi bildiği gibi, örgütlendirmede de birinciydi. İstediği zaman candan davranırdı. Kudret gösterilerinden çok gerçeklere önem verirdi. Kısa bir zamanda genel kurmay başkanlığına, ondan sonra da baş komutanlığa yükseldi. Yedi yıl astsubayların ayaklanmasıyla disiplini bozulan orduyu yeniden organize etmeyi, birlik duygusunu aşılamaya, asker ve subaylara sosyal ve ekonomik çıkarlar sağlamaya çalıştı.

Batista böylece kendisine karşı gelenleri yenebilecek üstün bir gücü elinde tutuyordu. Politikayı, kendine itaat ettikleri sürece, politikacılara bırakmayı uygun görüyordu. İlericiliğini belirtmek için eğitim reformunu öne sürüp ge-

reken parayı şekere konulacak özel bir vergiden çıkarmaya çalışıyordu. İhtiyarlık sigortasının propagandasını yapıyordu. Bunlardan ötürü şehirli ve köylü kitleleri Batista'yı kahramanlık mertebesine yükselttiler. 1936 da cumhurbaşkanı **Miguel Muriano Gomez** şeker vergisini veto'layıncı ve dolayısiyle Batista'nın eğitim reformuna karşı gelince genel kurmay başkanı Batista kendine bağlı olan meclisin yardımiyle anayasanın ihlali bahanesiyle devlet başkanına görevden el çektirdi. Yıllardan beri kulis faaliyetlerinde bulunan Batista 1940 da resmen iktidara geldi. Büyük çoğunlukla cumhurbaşkanı seçildi.

Birleşik Devletler'le ve savaşın başlamasıyla müttefiklerle anlaştığı için, yalnız Washington'un desteği değil, almanlarla savaşan Sovyetler Birliği'nin de desteğini kazandı. Batista batı yarı küresinde bakanlar kurulunda komünist politikacıları görevlendiren ilk cumhurbaşkanıydı. Küba'daki sendikaların aşırı solcuların eline geçmesine göz yumdu — Birleşik Devletler'e dayandıkça sendikacıların huzursuzluk yaratmalarından pek korku duymamaktaydı. Onları derhal işlerinden uzaklaştırabilirdi.

İşgüzar Batista ilk yalnış hesabını 1944 de yaptı. Başkanlık devresi sona erdiğinden arka plâna çekilip cumhurbaşkanlığına kukla adamını seçtirecekti. Evdeki hesap çarşıya uymadı. Resmi adayyerine Kübe ulusu muhaliflerden Profesör **Grau San Martin**'i seçti. Oysa Batista 1940 da San Martin'i kolaylıkla yenmişti. Yalnız şunu kabul etmek

gerekir ki. Batista ilk cumhurbaşkanlığı devresinde kanuna uygun hareket etmiş, hattâ devrenin sonunda serbest seçimlere gitmiştir.

Batista'nın çekilmesiyle cumhurbaşkanı olan Grau ve daha sonra Prio, memleketi düzenli bir biçimde yönetmediler. Skandallerin her türlüsü birbirini takip ediyordu. İyi demokratlar bile görevlerini kötüye kullanan yöneticiler olabiliyorlardı.

1948 de Batista tekrar senatör, kardeşi de Havana valiliğine seçildiler. O sıralarda başlarında senatör **Eduardo Chibas**'ın bulunduğu **Ortodoxos**'lar rüşvet ya da başka utanç verici yollardan zengin olan politikacılara karşı harekete geçtiler. (Chibas o zamanki eğitim bakanının zimmetine para geçirdiği ile ilgili delilleri meydana çıkaramadığından 1951 de intihar etti.)

Batista gittikçe artan hoşnutsuzluktan yararlanarak, başkan seçimlerinden biraz önce, 1952 martında yeniden iktidarı ele geçirdi. Halk ilk zamanlarda Küba biçimi demokrasiden bıktığından bu hükûmet darbesini benimsemişti. Karşı gelenler yalnız üniversite öğrencileriydi. Emekçiler elde ettikleri sosyal durumlarından memnundular. İş adamları rejimin sağlamlığına güveniyorlardı. Birleşik Devletler dost bildikleri Batista'yı desteklemekteydiler. Batista böylelikle en iyi koşullar içinde iktidara geçmiş oldu.

Ama muhalefete yaptığı baskı kendisine duyulan sempatiyi kısa bir zamanda yoketti. İş adamları ve emekçilerden çok orta sınıf karşı geliyordu Batista'nın rejimine. Hükûmete karşı suikastler

gittikçe artıyor, devlet de daha şiddetli davranıyordu.

Batista'yı devirmek için girişilen ilk zorlu saldırı 26 Temmuz 1953 tarihinde Santiago'da yapıldı. 165 kişilik genç devrimcilerden meydana gelen bir grup Moncada kışlasına saldırdı. Bu saldırı halkın ayaklanmasına bir işaretti, fakat sonuçsuz kaldı. Âsiler yakalandı, 70 kişi kadar hemen öldürüldü. Geri kalanlar da müebbet hapse mahkûm oldular. Elebaşıları da Havana'da mahkemenin huzuruna çıkacaklardı. Yüzden fazla ölüye mal olan bu hareket fiyasko ile sonuçlandı.

Buna rağmen 26 Temmuz 1953 günü Küba tarihinde önemli bir yer almaktadır. Başarısızlığa uğrayan hükûmet darbesinden sonra Küba'nın siyasî hayatına bambaşka bir yön verecek olan bir insan politika alanına karışmış oldu. Sonuçsuz kalan bu hareketin organizatörü Oriente'li yirmi yedi yaşlarındaki avukat **Fidel Castro Luz**'du.

Zengin bir toprak ağasının oğlu olan Fidel Castro, sırf babasının fikirlerine karşı gelmesi yüzünden oldukça maceralı bir hayat yaşamış, devrimci üniversiteli çevrelerinde ilerlemeye başlamıştı. Yirmi bir yaşında iken Kolombiya'da solcu radikallerin ayaklanmasında belirli bir rol oynamıştı. Diktatör **Trujillo'yu** devirmek için Küba'dan yönetilen ama başarısızlığa uğrayan saldırıya karışmış **Chiba**'nın başkanlığı altındaki **Ortodoxos**'lara katılmıştı. İri yarı, güçlü ve gösterişli bir insandır. Cesareti yanında oldukça güçlü bir belleği ve sürükleyici konuşma yeteneği vardır. Sosyal reformun

taraftarı ve koyu bir ülkücü sayıldığı gibi iç huzursuzluğunu ve yaratıcı gücünü politik, hareket'lerle belirten bir karaktere sahipti.

1953 yılındaki hükûmet darbesi çılgınca bir teşebbüstü. İki yüz silâhlı gencin her türlü olanaklara sahip, disiplinli bir orduya dayanan bir rejimi devirmesi devrimci bir romantiğin düşüncesi olabilirdi ancak.

Aktüel durumu yalnış nitelemesine rağmen, politik kavramları hiç de amatörce olmayıp oldukça kesin ve akıllıca idi. Castro o günlerde bile Küba'nın rejim değişikliğinden çok sosyal yapısında esaslı bir reformun gerektiğine inanmıştı. Santiago saldırısı teknik bakımından berbat, askeri bakımdan da çok tehlikeli olmakla beraber, politik görüşleri çok kesin ve hiç de gerçekten uzak değildi. Devrimci romantizmle politik-sosyal gerçekciliğin birleşmesi, ilkin solcu aydınları, sonunda da memnun olmayan orta sınıfın büyük çoğunluğunu etkilemişti. Moncada saldırısının cüreti, Castro'nun kısa zamanda ün kazanan savunmasındaki politik fikirler, dramatik olaylara ve kahramanlıklara karşı çok duygulu olan Küba'lıları büyülemişti. Castro'ya hem kahraman, hem de fikirlerini savunmaktan çekinmeyen bir düşünür gözüyle bakılıyordu.

Mahkemenin gizli celse ile yapılmasına rağmen Castro'nun savunmasının metni kısa bir zamanda Havana'da elden ele dolaşıyordu. Fidel'in devrim çağrısına aldırmamış olan halk onu kahramanlık mertebesine yükseltmişti. Castro İsla de Pinas'da 15 yıl hapse mahkûm oldu. Fakat Batista'-

nın 1955 de tekrar iktidara geçip kendisini cumhurbaşkanı seçtirmesinden sonra çıkarılan genel afta Fidel ve arkadaşlarının suçları bağışlanmıştı.

TARİH
BENİ
BAĞIŞLAYACAK

Batista'ya karşı mücadeleye girişen Castro'nun tüm politik fikirleri mahkeme önünde yaptığı «savunmasında» belirtilmektedir. Son sözleri şunlardı: «Beni mahkûm edin... Hiçbir önemi yok.. Tarih beni bağışlayacak...»

La Historia me absolvera başlığı altında, savunmasının yüzbinlerce baskısı yapılmış ve dağıtılmıştır. Genç devrimcinin benimsediği ve ilk hamlede başarısızlığa uğradığı dava hakkındaki görüşlerini anlamak çok ilgi çekicidir.

Savunmasının önemli bir kısmı iktidarın - yani Batista'nın - anayasaya aykırı hareket ettiğine dayanıyordu. Hükûmet darbesinin hedefi 1940 anayasasının yeniden yürürlüğe girmesiydi. Zafere ulaşılırsa ulusun egemenliğini temsil edeceklerinden belirli bir zaman için devlet yönetimi devrimcilere geçmeliydi. Geçici hükûmet anayasayı değiştiremez, ancak esaslı reformlar yaparak uygulanmasını sağlayan koşullar yaratabilirdi. Castro bu noktaların üzerinde önemle duruyor, savunmasında bu reformlarla ilgili programı kısım kısım inceliyordu. Geçici hükûmet bunun için özel kararlar çıkaracak ve temel program kısa bir zamanda uygulanarak serbest seçimlere gidilecekti.

Hazırlanan program memlekette önemli sosyal değişiklikler meydana getirecekti. Köylerde, köylülerin kiraladıkları arazi **5 Caballeria**'dan (1) ufaksa bu arazi onlara verilecek. Hükûmet, bu toprakların sahiplerine de 10 yıllık gelirin karşılığını ödeyecekti. Sanayi, ticari ve maden şirketlerinin sermayesinin yüzde otuzu bu şirketlerde çalışan memur ve işçilere devredilecekti. Şeker kamışı ekicisi de ürünün yüzde ellisine ortak olacaktı.

Bütün bunlar bir başlangıç olarak düşünülmüştü. Arkadan tarım ve eğitim reformları ile geniş ölçüde sanayileştirme programları, elektrik ve telefon şirketlerinin devletleştirilmesi gelecekti. Castro, kendisini en çok düşündüren tarım reformunun ilkel plânlarını hazırlamıştı bile. Çeşitli toprak ürünlerine belli bir nitelik tesbit edilecek,

(1) Eski bir İspanyol yüzey ölçüsü olan **Caballerie** Küba'da 13.43 hektara eşittir...

fazla topraklara el koyup topraksız köylülere (özellikle aileleri kalabalık olan köylüler) dağıtılacak. Pahalı tarım araçlarından ve buzhaneler gibi önemli tesisleri işletme bakımından kooperatiflerden faydalanılacaktı.

Bu program 'normal' politikacıların anlamsız sözlerine benzemiyordu. Köklü, somut ve herşeyden önce memleketin sorunlarına uygundu. Ulusun toplumsal yapısındaki yaralar belirtiliyordu.

Tarım reformunun gerektiğini çıkarı olanlar dışında kimse inkâr etmiyordu. Büyük toprak işletmelerinin yasaklanması 1940 anayasasında yer almış ama her nedense yürürlüğe konması düşünülmemişti. Muhalefet, uzun zamandan beri halk arasında huzursuzluk yaratan elektrik ve telefon şirketlerinin devletleştirilmesinin üzerinde durmaktaydı. Eğitim reformu, kesin ve şiddetli bir sanayileşme politikasının gerektiği meydandaydı.

Kısacası, Castro'nun 1953 programında belirttiği hedefler tamamen gerçekti. Başarmak istediği sorun, Küba'yı inceleyen, eleştirenlerin isteklerinin eşiydi.

Başlangıçta bir hayalden başka birşey değildi bunlar. Castro 1955 de hapisten çıktı ama Meksika'ya sürgüne gitti. Orada 16 Temmuz saldırısında sağkalanlar hemen etrafına toplanıp, yeni bir ayaklanmaya hazırlık yapmaya başladılar. Prio Scarras'ın silâh göndermesine, General Bayo'nun bunların tekniğini ve gerilla savaşını öğretmesine rağmen durum pek uygun değildi. Mültecelerle ilgilenen Meksika polisi, evlerinde yapılan araştırmalardan sonra silâhların bir kısmına el koydu. Devrimcile-

rin 25 Kasım 1956 da Küba'yı «istilâ» etmek üzere küçük bir tekne ile yola çıkmaları büsbütün amatörce bir hareketti. Moncada saldırısında olduğu gibi 165 adam yerine sadece 82 kişiydiler. Hazırlanan plânlara göre Küba'nın doğu sahilinde karaya çıkıp bir silâh deposundan silâhlar elde ettikten sonra **Sierra Maestra** dağlarında Castro taraftarlarının kurdukları birliklerle buluşacaklardı. Castro elde edilen silâhlarla gönüllüleri silâhlandırıp yetiştirdikten sonra eşit güçlerel savaşabilacağini düşünmekteydi. Oysa bütün işler ters gitti.

Gerçekten hiçbir şey plânlanıldığı gibi olmadı. Castro'nun Oriente'deki taraftarları programa göre 30 kasımda ayaklandılar ama kolaylıkla bastırıldılar. O sıralarda Castro'nun teknesi dalgalarla boğuşuyor, kararlaştırılan günden iki gün sonra aralıkta Küba kıyılarına yanaşabiliyordu. Şiddetli dalgalar getirilen malzemenin büyük bir kısmının tekneden çıkarılmasına engel oluyordu. Sonunda uçak hücumlarına uğrayan birlik kayıp vermeden memleketin iç tarafına doğru ilerliyebildi ama üç gün sonra tekrarlanan hücumlar yüzünden dağılmak zorunda kaldı.

Dağılanların çoğu öldürüldüler yahut yakalandılar. Küba'nın en yüksek dağının tepesi olan **Pico Turquino**'ya Castro'dan başka 82 kişiden ancak üç kişi varabilmişti. Kardeşi Arjantinli doktor **Raul** (büyük devrimci) **Ernesto (Che) Guevara** ve **Camilo Clenfuegos.**

Bir avuç insan 1956 noel günlerinde 40.000 kişilik bir orduya karşı mücadeleye girişecekti. Castro'dan başka kimse başarıya inanmamaktaydı. Ama sonunda Castro haklı çıkmıştı.

Gerilla savaşıyla bir rejimi yıkmak isteyenlerin birincisi değildi Castro. Lâtin Amerika'da buna benzer birçok ayaklanmalar olmuştu. Bunların arasında, çarpışmalarda üstün gelmekten başka, yıkmak istediği rejimi devirmeyi başaran yalnız Castro olmuştur Lâtin Amerika'da.

Batista'nın Sierra Maestra'da gittikçe artan tehlikeli durumu önemsememesi bu zaferin başlıca nedenlerinden biridir. Gönderdiği birlikler ne araziyi, ne de karşı tarafın savaş usullerini biliyorlardı. Ordunun seçme askerleri iş işten geçtikten sonra gönderilmişti. Castro 1957 de karşı birliklerin 2.000 kişiden fazla olmadığını tahmin ediyordu. 2.000 kişi partizanlara göre büyük bir güçtü, ama dağlarda barınan devrimcileri kuşatmaya yetmezdi.

Batista, 'Newyork Times' özel muhabiri **Herbert Mathews'a** Castro ile dağlarda bir mülâkat yapmasına izin vermekle kayıtsızlığını belli etmişti. Oysa hükûmet her ne pahasına olursa olsun bu görüşmeyi önlemeliydi. Amerikalı gazetecinin bu konuşma ile ilgili yazıları devrimcilere büyük yararlar sağlamış, başarılı bir propaganda olmuştur. Bir avuç insan birdenbire ciddiye alınmıştı. Dış yardımlar gelmeye başladı. Yardımların bir kısmı Birleşik Devletler'deki, Diktatör batista'yı beğenmeyen liberal çevrelerden, bir kısmı da Lâtin Amerika'lı demokratlar ve solculardan gelmekteydi. Yapılan yardımların çoğu paraya dayanıyordu. Devrimcilerin en önemli silâhı dolar olmuştu. Bu para ile silâhlar alabiliyor, Batista'nın ordusundaki subayları kandırıp karşı tarafın plânlarını tam zamanında öğreniyorlardı. Ahlâksızlık rejimden öç alıyordu şimdi.

Para başka amaçlara da hizmet ediyordu. Castro başlangıcından beri köylülerden aldığı yiyecek maddelerinin parasını ödemekteydi. Köylüler önlerine çıkan silâhlı askerlerin, aldıkları mallara karşılık para vermelerine alışık değildiler. Bu dürüst davranışlar halkın sempatisini arttırmakla kalmayıp gerillacılara yeni yeni taraftarlar kazandırdı. Ekmek, pirinç, fasulye ve ara sıra aldıkları etlerin parasını ödemekten başka, cephe gerisinde yapılan bütün hizmetlerin karşılığını da veriyorlardı. Bunu yapmakla Sierra Maestra'daki fakir halkın yardımına her an güvenebilirlerdi. Ve devrimciler de halkın yardımları sayesinde sağ kalabilmişlerdir ancak.

Sağ kalmak gerçekten bir sorundu. Savaşanların sayısı 1958 de bir buçuk yıl sonra halâ 300 kişiden fazla değildi. Bütün iyimserliğine rağmen Castro bile minyatür ordusu ile savaşarak Batista rejimini yıkamıyacağını biliyordu. Ona göre devrim şehirlerde ve Havana'da başarıya ulaşmalıydı.

Bu umut da aldatıcıydı. Halk kitleleri devrimcilere sempati duymakla birlikte pasif kalıyorlardı. Castro'cuların Küba'daki azınlığın her zaman yaptığı gibi terör havası yaratmaktan başka çareleri kalmadı. Ve bu silâh beklenmedik sonuçlar verdi. Şehirlere atılan bombalar ya da sabotaj hareketleri rejimi yıkacak kadar etkili olamazdı. Ama sık sık meydana gelen bu olaylar devlet yöneticilerini sinirlendirip yanlış hareket etmelerine sebep oluyordu. Batista'nın öfkeye kapılıp gaddarca bir terör havası yaratıp karşı gelmeye çalışması çok kötü oldu. Şüphe edilen gençler - ki gençlik Castro'yu tutmaktaydı eskisi gibi hapsolduktan ve sorguya çekildikten sonra serbest bırakılmıyor doğrudan

doğruya öldürülüyorlardı. Sokaklar genç devrimci yahut devrimci sayılan cesetlerle doluydu. Batista taraftarlarının katlettikleri kurban sayısının 20,000 yakın olduğu tahmin ediliyor. Bu sayı aşırı görünmekle birlikte gerçeğe uygundur.

Teröre terörle çıkmak hem gaddarca, hem de aptalca bir hareketti. Batista iktidara geldiği zaman memleketin huzurunu, düzenini sağlıyacak bir insan olarak benimsenmişti. Oysa şimdi eskisinden daha çok huzursuzluk ve kargaşalık vardı memlekette. Merhametsizce yapılan baskılar rejime karşı olanları korkutmadığı gibi dostlarını da kendisinden uzaklaştırıyordu. Devrimciler halâ azınlıkta 3000 kişi- olmalarına karşı emniyet memurlarının gereksiz zorbalıkları hükûmetin itibarını yok etmişti. Hoşnutsuzluk duyanlar gittikçe artıyor ve orduyu da etkiliyordu.

Savaştan çok terörün yarattığı kargaşalık ve huzursuzluk yüzünden yenilmiştir Batista. Askerleri bile cepheye gitmekten kaçınıyorlardı. Yalnız hava kuvvetleri cumhurbaşkanına bağlı kalmıştı.

Batista 1958 yılının yaz aylarında bu çemberden kurtulmak için çok çalıştı. Muhalefetle birleşmek istedi. Güçsüzlüğünü belirten bu manevralar başarısızlıkla sonuçlandı. 1958 in sonlarına doğru Batista'nın devrimi bastıramıyacağı ve başkanlık günlerinin sayılı olduğu anlaşılmıştı. Fareler batan gemiyi terketmeye başladılar. Komutanları bile savaşacaklarına Fidel Castro ile anlaşmaya baktılar. Batista yılbaşı gecesi yanındakilerle ve devlete ait paralarla birlikte uçağa binip Küba'dan kaçtı. Tehlikeli bir oyuna girişen kumarbaz oyunu kaybetmişti.

DEVRİM VE EĞİTİM

Yeni Küba'nın politik yapısında totaliter temel belli oluyorsa da bunu aynen kabul etmek pek doğru olmaz. Tarafsız bir insanın, Castro'nun denemeleri üzerine fikir yürütememesinin gerçek nedeni orada gördüğü telaş ve kargaşalık olmayıp bu denemenin gerçek ve çok büyük işler başarmasından ileri gelmektedir. Rejim bazı güçleri bağladığı gibi, birçok güçleri de açığa çıkardı. İnsan Castro sistemini izlemeye çalışınca gerçekten korku ve hayranlık arasında bocalıyor.

İlgiyle izlenebilecek çalışmalardan birisi de eğitim alanında olmuştur. Devrimden bu yana Küba'da 6.000 okul yapılmıştır. Resmi dairelerden verilen bilgiye göre, şu anda, 10.000 yeni okul vardır. Yalnızca okul yapımında bile çok büyük başarılar sağlanıldığı açıkça belli olmaktadır.

Rejim, büyük toplanma yerlerinde bir arada bulunan kışlaları okul sitelerine çevirmiştir. Batista, zamanında bu kışlalarda 40.000 askerine talim yaptırtıyordu. Eğitim Bakanlığı Havana'daki garnizonun bulunduğu **Camp Columbia**'ya yerleşti. Bakanlığın çevresindeki yapılarda, ordu evlerinde şimdi binlerce öğrenci eğitilmektedir. Her yerde yapı ustaları, marangozlar, duvarcılar yeni okullar, sınıflar yapmaktadırlar. Genç eğitim bakanı **Armando Hart** ülkesinde modern ve başarılı bir eğitim düzenini kurmaya ve uygulamaya çalışmıştı. Elde edilen sonuçlar şaşırtıcı ve hayranlık uyandırıcıdır.

Havana, Las Villas ve diğer şehirlerdeki yepyeni okul binaları insanda inandırıcı etkiler yaratıyor. Gösterişsiz olan iki odalı köy okullarının önündeki bahçeler tertemizdir. Çiçeklerin arasında daima milli kahraman **Jose Martin**'in alçıdan yapılmış heykeli bulunur. Büyük, modern, lüks okul binaları sağlık kurallarına uygun bir şekilde yapılmıştır. Geniş havadar sınıfları, emekçi ve kooperatif üyelerinin çocukları için yemek salonları, diş doktorunun muayenehanesi vardır. Cabaiguan şehrinde buna benzer iki okul binası tamamlanmak üzere.

Batista ve ondan önceki iktidarın zamanında yüzbinlerce çocuk eğitilemiyordu. Bazıları da okuma yazma ve aritmetiğin ilk temellerini öğren-

mekle yetiniyorlardı. O sıralarda 3000 işsiz öğretmen vardı. Bugün öğretmen eksikliği hissedilmeye başlanmıştır bile. Ana okul öğretmenleri ilk okullara atanıyor, lise mezunları köylerde altı aylık bir süre içerisinde çocukları eğitiyorlar. Başka çare bulunmadığı takdirde çift tedrisat yapılıyor. Akşamları da işçi ve köylüler eğitim görmek için aynı sıralara oturuyorlar.

Hükûmet yalnız yeni yetişen kuşağı eğitmekle yetinmiyordu. 1961 yılını **«ano de educacione»** (Eğitim yılı) olarak ilân etti. 1959 **«ano de liberacion»**, 1960 **«ano de la reforma agraria»**, 1962 **«ano de planificacion»**. Castro'cular bir yıl içinde cahilliği kökünden kurutmaya karar vermişlerdi. Her yerde halkın «Alfabe kampanyası»na ortak olmaları için ilânlar asılmıştı.

Bu çalışmalar verimsiz kalmamıştı. Binlerce erkek ve kadın akşam kurslarına devam edip okuma yazma çabası içerisindedir. Köylüler miliste görevli olmadıkları geceler, kooperatifte öğretmenin etrafını sarıyorlar. Milli basımevi halk için yayınladığı ilk kitap olan «Don Kişot»u seçmiş, bu eserden birinci baskı olarak 500.000 tane bastırmıştı.

Devrim 'daha çok okul' gibi, 'daha iyi okullar' da istemektedir. Eğitim reformu prensipli ve pedagojik bir duyu ile yönetilmişti. Yıllardan beri Lâtin Amerika'da ideal sayılan değersiz «edebi» eğitimin yerine, okullarda çocukları hayata alıştıracak pratik bir eğitime önem veriliyordu. İlk okuldan sonra üç sınıflık «secunda basica» (orta okul) da kuramsal derslerden başka, okulun atölyesinde öğrencilere sanat dersleri de verilmektedir. Yeni okul kitapları kolay anlaşılır bir biçimde hazırlanmıştı. Eski

kitapların o tumturaklı hali yoktu hiçbirinde. Öğrencilere belirli hiçbir fikir aşılanmamaktadır. Ama doktriner programlı okullar da var. Sierra Maestra'daki 30.000 yatılı öğrencisi olan CAMİLO CİENFUGOS okul sitesi bunlardan biridir.

Okulları çoğaltması, öğretim sistemini değiştirmesi ve eğitimi yaymasıyla rejimin çoktandır ihmal edilmiş bir görevi ne kadar benimsediği açıkça belli olmaktadır. Bu başarıyı devletten çok 'geri kalmış, tembel' diye tanınan köylerde yaşayan halkın, bu işe coşkunlukla sarılması sağlamıştır.

Diğer Lâtin Amerika devletlerinde olduğu gibi, Küba'da da bilgisizliği yok etmeye çalışılmıştır. Batista da okullar yaptırmıştı, zamanında bütçenin dörtte biri eğitime ayrılmıştı ama devrim bu alanda verimli sonuçlar elde etmiştir. Halk kitlelerinin bu sorunla ilgilenmelerini sağlamış, kötü hayat koşulları içinde uyuşuk bir ömür sürmeyi doğal karşılayan halk topluluklarını harekete getirmiştir.

Küba'lılarda ve en çok alt sınıflarda, devrimin faydalarından yararlanmaktan çok bunlara lâyık olmak için birşeyler yapmak bilinci uyanmıştır. Uzun zamandan beri 'tarlalarda çalıştırılan bir araç' gözüyle bakılan ve yoksulluğa terkedilen **Guajiro**'larda yeni ruhun belirtisi olan öğrenme çabası doğdu. **Guajiro** artık ciddiye alındığını, toplumun eşit bir üyesi olduğunu anlamış, bu yüzden de önüne serilen bütün olanaklardan var gücüyle yararlanmaya çalışmıştır.

Bu her yerde böyle olmamıştır tabii. Bazı köylerde yeni okullar «karşı devrimciler» tarafından yakılmıştır. Yangın çıkarmaya çalışırken yakala-

nan genç bir çocuk, aslında okuma ve yazmaya karşı olmadığını ama bunun bugünkü durumda ancak gençliği «komünizme» hazırladığını iddia etmişti. Bu şimdilik haksız bir iddiadır. Castro'nun ilerde gençliği kendi fikirlerine göre eğitip eğitmiyeceği bilinemez. Onun psikolojik ve pedagojik başarılarını politik doktrinler etkilese bile yine de bu başarılar inkâr edilemez.

DEVRİM
VE
TARIM

İnstituto Nacional de Reforma Agraria, yani İNRA'nın başkanı Castro olmakla birlikte, aslında coğrafya uzmanı **Antonio Nunez** tarafından yönetilmektedir. Bu kurum muazzam bir işletme, kooperatiflerin örgütçüsü, tarım işleri plânlama dairesi, sanayileştirme programının mümessilidir — baş harfleri her yerde rastlanan bin kollu bir dev ahtapot. İNRA toprak dağıtımının düzenlemesini, Küba'nın başlıca ürünlerinin yetiştirilmesini, üretim ticaretini denetlemektedir. Havana koyunun altın-

dan geçen otomobil tünelinden Mantaza'ya giden otobanın geçit parası İNRA memurlarına ödenir.

Başlangıçta İNRA toprak dağıtımına hız vermiş, arazisi bulunmayan köylülere - beş kişilik ailelere - en azından 2 Caballeria (27 hektar) büyüklüğünde toprak dağıtmıştır. Köy kooperatifçiliğinin gelişmesiyle ilgilenen İNRA sonraları toprak düzenine daha az önem vermiş, el konulan topraklar da devlet çiftlikleri haline gelmiştir.

Yeni kurulan kooperatiflerin en önemlisi MANUEL SANGUİLY kooperatifidir. Yepyeni evler ve bakımlı yollariyle insanı gerçekten etkiler. Diğer kooperatiflerde olduğu gibi evlerin üç odası, banyosu, tuvaleti ve geniş bir mutfağı var. İçi basit ama kullanışlı eşyalarla döşenmiştir. Kulüp binası, okul, kafeterya, eczane ve **Tienda del Pueblo** (kooperatife ait halk mağazası) 'köy'ün ortasındaki çimenliğin etrafında toplanmıştır. Tek düzelik yaratmamak için tek katlı evlerin yanına iki katlı binalar yapılmıştır. Bu köyler yapılırken ordudan yardım alınmış, masraflarını da milli piyangodan elde edilen gelir sağlamıştır. Halkın kumara olan düşkünlüğü böylelikle sosyal sorunların çözümlenmesine yaramıştır.

Eskiden **Bohio**'larda (üstleri samanla örtülü tahta barakalar) oturan **Guajiro**'lar akar suyu, elektriği bulunan evlerin sahipleridir artık. Devlet bunların bedelini uzun vadeli taksitlerle alıyor. Kooperatiflerde çalışan tarım işçileri en azından ayda 85 Peso almaktadırlar. Günde iki posta halinde onar saat çalışan traktörcülerin gündeliği 5 Peso'dur. Ödemeler onbeş günde bir yapılır. Koope-

ratif üyeleri elektrik, su ve sağlık bakımı için para vermezler. Aile başına bir kilo olmak üzere süt alabilirler. Kooperatife bağlı olan işçiler yaz, kış çalışırlar, işsiz ve aç kalmak korkuları yoktur. Eskiden yılda ancak üç ya da dört ay çalışıp bütün bir yıl bu kazançla yetinmek zorunluğundaydılar.

Kooperatiflerde herkesin çok sıkı çalışması gerekir, buna uymayanlar derhal üyelikten çıkarılırlar. Tembelliğe asla göz yumulmamaktadır. İşçinin boş zamanı olmadığı için kendi toprağını işleyemediği gibi hayvan da besliyemez. İş saatleri doğrudan doğruya topluma aittir.

Böyle davranmakla **Guajiro**'da mal sahipliği enstenktinin önlenmesi, kooperatifi arkadaşlarıyla ortak bir mülk sayması isteniyor. Elde edilen kazanç yıl sonunda kooperatif ortakları arasında bölüşülür, ama önce tarım araçlarının parası, işletme kredilerinin İNRA'ya ödenmesi ve birçok yatırımların yapılması gerekir.

Kooperatif işçisi hiçbir zaman aylığını tam olarak alamaz. Alış verişini her kooperatifte bulunan ve yalnız kredi ile mal satan **Tienda del Pueblo,** İNRA mağazalarından yaptığından, biriken borcu derhal aylığından kesilir. **Tienda del Pueblo**'da satılan mallar pahalı olmamakla birlikte diğer dükkânlardan da pek ucuz değildir. Çoğunlukla çevrede başka dükkân bulunmadığı için, kooperatif işçisi kendine iş veren İNRA'nın müşterisi olmak zorunluğundadır.

İNRA, kooperatifleri geliştirmekle yoksul **Guajiro**'nun kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır. Halâ **Bohio**'larda oturan köylüler umutla

yeni evlerine taşınacakları günü beklemekte, ilerde **'Cooperavista'** olabilmek için var gücüyle çalışmaktadırlar.

Toprak reformunun ekonomik kadrosu — kooperatif yöneticileri ve İNRA personelinden, özellikle sık sık köylüyle temasta bulunanların — aydınlardan çok, **Guajiro'**nun dilini konuşan, düşüncelerini anlıyan, emir yerine onu tartışma yahut ikna yolu ile harekete geçirmesini bilen eski tarım işçilerinden seçilmesi köylü bilincinin artmasında önemli bir faktöördür. Köylüler, devletin **Guajiro'**lara yardım ettiğini gördükten başka, «Yeni Toplum»u etkileyen, sorumluluğunu kabullenen bir sınıf olarak görmektedirler kendilerini.

Toprak reformunun aksayan tarafları varsa bile, **Guajiro'**ların durumunu düzeltmek köylüyü rejime bağlı kılmak amacında başarıya ulaşmıştır. Toprak reformunun uygulanması, sonuçları ne olursa olsun böyle bir reform gerekiyordu Küba için.

Amerika'nın dış politikası, halkı her yerde devrime sürükleyen çağın özelliklerinin bir bölümünü teşkil eder. Tek neden bu değildir elbette. Bir çok faktörlerden biridir ancak. Amerika'nin politikasının yalnız Küba'da değil, dünyanın her yerinde devrimci hareketlerin ilerlemesini büsbütün arttırdığı söylenebilir...

Ben bir Marxistim ve Marxist olarak, devrimi ancak halk yığınlarının sefaletinin ve umutsuzluğunun yarattığına inanıyorum...

Devrimci hükûmetlerin, evrenin neresinde olursa olsun, özgürlük savaşlarını desteklemek zorunda olduklarına inanıyoruz...

Fidel CASTRO

HABORA
kitabevi

5 Lira

BOZAK Matbaası — İstanbul — 22 57 26